

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvenredne nedelje in praznike.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti:
Din 20.—, inozemstvo Din 80.—.

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO:

SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.

TELEFON ŠTEV. 552.

UPRAVNISTVO: KONGRESNI TRG ŠTEV. 3.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem ček. uradu šte. 13.633.

Vzhod se probuja.

Nobenega dvoma ni, da se bliža lepa idila angleškega izkoriščanja Kitajske svojemu koncu. Kitajska vlada in narodna kantonska vlada raste stalno v moči in v Hantovu so morali že odstopiti angleški vojski pred vjasko kantonske armade. »Psem in Kitajcem prepovedan vstop« je bilo nekod napisano nad vhodom angleške naselbine v Hantovu, danes pa srušijo kitajski vojski to narebino, da je ne uniči gnev kitajskega ljudstva.

A danes doživljamo šele pričetek tega velikega preobrata in ko pade v roke nacionalne armade še milijonski Šangaj, tedaj bodo komaj prav vidni obrisi nove vzbuje Kitajske. Naj pa bodo ti obrisi že kakršnikoli, eno je jasno že sedaj, da ne bo Kitajska ni dar več samo eksplozijski objekt belega človeka, temveč da se bo Kitajska tudi gospodarsko osamosvojila.

Konec bo časov, ko je delal kitajski kuli za 8 bakrenih krajcarjev do 16 ur dnevno, konec bo časov, ko je Evropejec prišel samo za dve uri pogledat v urad kaj o delajo drugi in bil za to svoje dveurno delo bolj plačan ko kitajski delavec za delo celega leta in konec bo one lepe idile, ko je kolonialna služba dala v par letih vsakemu Evropejcu premoženje. Težko bo vsled tega udarjeno angleško gospodarstvo in oni veliki dobički se bodo nehali.

Še težje pa bodo posledice na političnem polju. Združena in zmagnosna Kitajska pod vodstvom sovjetov na močnejši zaveznik Rusije v boju z Anglijo. Propaganda, ki so jo sedaj širili po Indiji in ostali Aziji samo sovjeti, bo s kitajsko pomočjo silno narasla in postala nad vse uspešna, ker ni večjega obrežnega mesta v Aziji, v katerem ne bi bilo kitajske kolonije.

Predvsem pa bodo spoznali tako indijski narodi, ko narodi Arabije in Afrike, da je tudi moč Velike Britanije premagljiva in probujenje vzhoda bo naraslo z velikansko silo.

Vse to pa ne more ostati brez upliva na evropske dogodke. Na Daljnem vzhodu angažirana Anglija se ne bo mogla tako vmešavati v evropske dogodke ko doslej. V boju z Rusijo bo za Anglijo stališče Nemčije vedno važnejše in zato bo moč Nemčije stalno raslo. Tudi v Evropi se bo pričela nova grupacija sil, s tem pa tudi novo razdeljevanje plena.

V Livornu je bila prva uvertura tega razdeljevanja in sicer na svoj način. Da si Anglija osigura italijansko pomoč, je dala Italiji Albanijo in da si dobi pomoč Nemčije, bo pripravljena dovoliti Nemčiji vsake koncesije. In vedno bomo mi v nevarnosti, da bomo plačevali račune, dokler ne bomo sledili vzgledu probujajočega se vzhoda in probudili Balkan, da bo ta prenehal biti objekt, s katerim veslele plačujejo svoje dogovore. Balkan balkanskim narodom, združenim malih držav in svoje obrambne zveze, to je naša glavna naloga in to nalogo moramo izvesti, ali pa bomo mi plačali angleške izgube na Daljnem vzhodu.

Sestanek v Livornu govori pregovorno, da bi se odlašali s preorientacijo svoje politike in samo še nekaj zamujenega časa in balkanski narodi bodo ob svojo samostojnost. Naj samo še nekaj časa traja današnja zaslepljenost balkanskih držav in svoje najemniške službe na račun Italije se nikdar več ne oprste.

Zato moramo mi odpirati balkanskim narodom oči in igrati na Balkanu slšno vlogo ko Rusija na Kitajskem. Balkansko zavest treba vzbuditi in nikdar več se ne bo z tirami plačeval italijanski protektorat nad Albanijo.

Kaša zunanja politika se mora popolnoma spremeniti.

Beograd, 8. jan. Božični mir v prestolici je dal povoda, da se je v pomanjkanju notranjega političnega posvetilo več paznje zunanje političnim vprašanjem. Posvetovanja o politiki so tako rekoč kar prenehala. V zasebnih stavanjih so se vodilo posamezni razgovori, v katerih se naglašajo težave našega zunanjega političnega položaja. Posebno v hišah finančnikov se čujejo bridke pritožbe nad sedanjim stanjem. Posebno se pritožujejo nad površnostjo, ki vlada pri nas že 8 let in ki je v zadnjem času dosegla že višek. Tako se lahko sliši od finančnikov, da se čaka samo na to, da pride na krmilo kakšna stabilna vlada, ki bi začela z delom za končno finančno in gospodarsko ozdravljeno zemljo.

S tem v zvezi pa se govori tudi o kurzu, ki naj bi nastopil v naši zunanji politiki. Splošno vada prepričanje, da smo mi glede zunanje politike sedaj na razpotju. Med tem, ko smo dosedaj hodili po eni poti, ki nam jo je v mnogem narekoval naš notranji položaj, se je obrat nas v Evropi izoblikoval tak mednarodni koncern, da smo se naenkrat proti svoji volji ali v vsakem slučaju vsaj brez lastne volje znašli na neki strani, kjer moramo položiti temelje za zunanjo politiko naše države.

Anglija je v borbi za njen imperij dovedla pet v nasprotje z Rusijo, kot glavnega faktorja, ki jo ogroža. Anglija si je za svojo borbo poiskala zaveznikov, med katerimi je tudi Italija, ki pa se pri tem bori tudi za svoje lastne koristi. V tem boju pa je Italija postala nasprotnica naše države. Nemogoče je vezati naše življenjske interese z življenjskimi interesi Italije. Glede na to je pak priateljstva z Italijo postal nekaj, kar je bilo sicer dobro, toda premalo važen faktor, da bi ga mogli in smeli vpoštevati.

V Beogradu se sedaj povdarja neobhodna potreba približanja k Rusiji. Iz čisto gospodarskih razlogov se mora postaviti naša zunanja politika na novo bazo, da bo Anglija čutila, da bo, če zlomi nas, zlomila tudi svoje življenjsko vprašanje. Naša nas bo tudi v bodoči zvezi s Francijo, Češko in Nemčijo.

MIREN POTEK BOŽIČNIH PRAZNIKOV V BEOGRADU.

Beograd, 8. jan. Pravoslavni božič se je končal mirno brez kakršnihkoli dogodkov. Do večera niti policija ni zabeležila nobenega važnejšega dogodka. Prav tako tudi v političnem življenju ni nobenih dogodkov. Ker je zunanji minister dr. Perić odpotoval v Šabac, je bil večeraj v zunanjem ministristvu samo njegov pomočnik dr. Jovan Marković, da je pregledal došle brzojavke. Ministri, ki so ostali v Beogradu, so se zapisali v dvorsko knjigo radi čestitanja za praznike.

FRANCOZ ZA JUGOSLOVENSKO-BOLGARSKO ZBLIŽANJE.

Pariz, 8. jan. Na predvečerašnji proslavi vseučilišne lige za sporazum med južnimi Slovani, to je predvsem med Srbi in Bolgari, je imel francoski delegat v Zvezi narodov Marcel Plaisant govor, v katerem se je zahvalil organizatorjem te svečanosti za njihova voščila za srečo Francije. Z živimi besedami je orisal dneve trpljenja Srbije. Danes hočejo Srbi, Hrvatje in Slovenci, katerih država je osnovana na srbski državi, pozabiti na bratomorno vojno, ki je ločila narode v državah Balkana. Med južnimi Slovani je vzpostavljena sloga in sedaj se pojavlja želja, da se konsolidirajo tudi zve-

Naša politika proti sosedom se mora postaviti na praktično stališče. Dandaj smo vodili politiko Male antante in se na to tvorbo opirali p. polnoma lojalno. Šli pa smo v zelo nesrečni smeri. Od zveze z Rumunijo n. pr. nismo imeli nobene prave koristi. Če vzamemo ekonomsko stran, vidimo, da nimamo in ne moremo imeti od Rumunije nobenih koristi, ker ima Rumunija vse one produkte, ki jih imamo tudi mi. Mi od nje ne potrebujemo ničesar razen nafte. Rumunski najmočnejši izvoz je šel preko našega ozemlja. Rumuni pa imajo Donavo in morje, kjer popolnoma lahko gredo mimo nas.

Na drugi strani se nam vsiljuje v zunanji politiki zveza z Grčijo. Toda nasprotstvo med našimi in italijanskimi interesi je povzročilo, da nam je Italija pokvarila možnost intimnega in lojalnega zavezištva z našimi sosedci. To nam je precej škodovalo. Dalekovidni in sigurni državniki, ki naj bi vodili našo politiko, ne bi bili smeli tega dopustiti in doseči bi morali zvezo z Grčijo, pa čeprav ta ni našemu narodu simpatična. Vendar pa Grčija napram naši državi tako leži, da je naš gospodarski izhod edino le proti Solunu.

Nesrečno politiko smo vodili tudi napram Bolgariji. To je bila politika zblizanja samo z besedami. V resnici pa se je delalo jako slabo. Imamo Južno Srbijo. Ni pa prav nobenega Bolgara, ki bi ga mogli prepričati, da Ma'edonja ni bolgarska. A mi bomo to ostrino še vzdrževali in jo vsak dan še bolj ostrili. Če bi bili mi s svoje strani Bolgariji pomagali v njenem sporu z Grčijo, ali ne bi bil to primernejši način za psihološko zblizanje. Pomagali smo tudi Rumuniji, samo da bi Bolgarijo oslabil. Zaradi tega pa od Rumunije nismo prav nič imeli. Prav zaradi Rumunije smo se morali postaviti na še bolj neprijeteljsko stališče z Madžarsko. S svojo politiko smo ščitili Rumunijo a držali Madjare v neprijeteljski razdalji. S tem smo Madjarsko, ki nam ne more nič škodovati okrenili drugam, kar pa je bilo samo v korist drugim, nam pa v škodo.

za z drugimi narodi na balkanskem polotoku. Mala antanta ima na obeh obrežjih donave vire moči. Francija bo storila, kar bo mogla, da se te zveze utrdi. Danes, ko se hoče zažamčiti končno mednarodno stanje, bodo ti narodi dobili v Franciji nasvete in pomoč. Akcija Francije na Balkanu absolutno ne stremi za karšniškimi hegemonijo in tudi za nobenim imperializmom nad temi prijateljskimi državami.

V ALBANIJ NI REVOLUCIJE.

Podgorica, 8. jan. Po neki brzojavki iz Tirane se dementirajo vse vesti, ki govorijo o novih vstajah v Albaniji. V S' adru je postavljeno sodišče, ki sodi vstaše in jih je že več obsedilo na daljšo ječo. Med muslimanskimi plemeni vlada mir. Katoličani plemena Puki so vložili v Tirani pritožbo radi preganjanja in radi obsodb. Še nesojeni krivci bodo amnestirani.

CHURCHILL SE SESTANE Z MUSSOLINIJE.

Milan, 8. jan. »Secolo« javlja, da je Churchill pred svojim odhodom na Sredozemsko morje izjavil novinarjem, da se bo sredi januarja sestel z Mussolinijem in Volpijem. Churchill potuje po Sredozemskem morju zato, da se odpočije.

Radić v Dalmaciji.

Split, 8. jan. Včeraj dopoldne ob 9. je dopotoval sem iz Zagreba Stefan Radić v spremstvu ministra za agrarno reformo Pavla Radića. Na kolodvoru so ju sprejeli njuni pristaši. Stefan Radić se je začel z njimi razgovarjati in določili so program. Potem se je od tan z avtomobilom odpejal na shod v Poljice. Predno pa se je odpejal, so ga obkrožili novinarji in ga začeli to in ono spraševati. Radić jim je rekel, da bo na shodih razvijal program HSS. Polagal bo vso važnost na to, da se vse seljaštvo v državi združi v eno stranko. Zato je posebno pripravna Dalmacija. Kar se tiče pogovora, ki jih je slavila HSS vladi glede netumskih konvencij, pravi Radić, da so bili vsi sprejeti. Da se konvencije zavrnejo, je dobro. Najbolje pa je, da se spleh odstavijo z dnevnega reda.

Radić je malo pred 12. uro prišel v Zadar. Tam je imel shod svoje stranke. Na shodu je tudi govoril. Potem je imel shod v Poljicah. Zvečer se je vrnil v Split.

Danes dopoldne odide Radić v trogirsko okolico.

Razen v Zadarju je imel Radić tekom popoldneva shode in se tanke tudi v Poljicah, v Smolnicah v Kostanjih, v Blatu in v Seču, kjer je Radić rekel, da so volitve politično važne. HSS bo z njimi še enkrat prenegala gospodo. Pri parlamentarnih volitvah pa se bo pokazalo, da je seljaški potret najmočnejši. — Dalje je imel Radić shode v Čitliah, v Tivanah, v Zrnjevcih in v Stobreču.

V Stobreču je za Stefanom Radićem govoril tudi Pavle Radić. Naglašal je, da bo po prvih zakonih v narodni skupščini takoj prišel na dnevni red zakon o agrarni reformi v Dalmaciji. Zato ima HSS od radikalov obvezno izjavo. HSS ne bo glas vala za noben zakon prdno ne bo sprejel agrarni zakon.

KITAJSKI ULTIMAT ANGLEŠKEMU KONZULU.

London, 8. jan. »Daily Mail« javlja iz Hankaua, da je položaj tamonjske angleške kolonije zelo kritičen. Angleški konzul se ne more svobodno kretati, ker je na ulicah v nevarnosti, da ga napadejo kitajski dijak. Prošlo noč je prišlo v mesto do izgrediv. Angleškemu konzulu je bil izrečen ultimatum, v katerem se zahteva od konzula, da se pred kitajskimi oblastmi opraviči radi postopanja proti kitajskim delavcem. Hkrati mora konzul posredovati pri svoji vladi, da se iz Hankaua umaknejo angleške posadke in vojne ladje. Rok ultimata je tri dni.

VOLILNA BORBA V LOGAŠKEM OKRAJU.

Logatec, 8. jan. Zanimiva je situacija v logaškem okraju. Tam je razmeroma veliko število srbskih uradnikov. To so po največ carinski, ki so v političnem oziru radili ali ali pa pristaši režima PP. Ti radikali računajo na dober uspeh. Narod v teh krajih še vedno prsi in zahteva pomoči in podpore. Samostojni demokraci so jako darežljivi v obljubah. Nastala je zato tu popolna zmeda. To je dalo poved dr. Korošcu, da je priredil nekaj shodov in utrdil vrste svojih pristašev. Predvečerašnjim se je pojavil tam ra agitacija tudi dr. Žerjav, da reši zase, kar se da še rešiti. Samostojni demokraci nameravajo razdeliti po vsem okraju letake, na katerih bi bili natisnjeni govori klerikalnih kandidatov leta 1914, s katerimi so pozivali narod na vojno proti Srbiji.

Vojna ali mir?

V najnovejši številki »Paneeurope« je objavil Coudenhove-Kalergi zanimiv članek o vojni nevarnosti, ki preti Evropi. Z vsemi njegovimi izvajanci se sicer ne moremo strinjati, vendar smatramo njegovo opozorilo za tako važno in za tako potrebno, da podajamo v naslednjem glavne misli njegovega članka.

1. Vojna nevarnost l. 1927.

Marsilaj se je v preteklem letu zboljšali, zato pa je narasla napetost med Francijo in Nemčijo so se odnošaji zboljšali, nato pa je narasla napetost med Francijo in Italijo in jadranska rana na Evropi, ki se je že začela celiti, je znova odprta in krvavi. Na vzhodu Evrope je položaj zapleten, kakor je bil in in vojna nevarnost ni minula. Med tem pa zmaguje Rusija na Kitajskem nad Anglijo in Japonsko.

Dočim se zapadna Evropa pomirjuje, ostaja vzhodna Evropa boljše. Vsaka eksplozija na vzhodu pa more užgati vso Evropo.

Evropa pa je po lavorikah v Locarnu slepa za vzh. evropsko nevarnost in jo taji, mesto da bi jo uredila z odločnostjo in velikopoteznostjo tako, kakor je uredila Renski problem v Locarnu.

2. Italijanska nevarnost.

Italijansko vprašanje vznemirja Evropo, odkar je eksponent italijanskega imperializma obenem tudi diktator.

Že samo to dejstvo je vznemirljivo za sosede. Nihče ne ve, kaj namerja diktator in ta negetovost je povzročila francosko zbiranje čet na Revieri, na Adriji pa se morejo lepega dne puške in kanoni sami spopjeti.

Prijateljski pakt z Albanijo je uved. Jutri pa že more en umor italijanskega oficirja v Albaniji povzročiti okupacijo Albanije in s tem vojno.

Evropa mora tu poseči vmes. Če Italija ve, da pomeni okupacija Albanije vojno napoved Evropi, potem Albanije ne bo zasedla. Če pa ve, da je Jugoslavija osamljena, potem bo to storila.

Zakaj verjetnost italijanske vojne raste v isti meri, kakor raste verjetnost italijanske zmage. In obratno.

Ta negativna politika vernosti pa ne zadostuje in treba jo nadomestiti s pozitivno, ki upošteva upravičene zahteve Italije.

Italija je bila pri dodelitvi kolonij prezra. To krivico treba popraviti in zato mora dobiti Italija kako kolonijo, najbolje Sirijo. — Pa tudi drugim državam, ki niso dobile kolonije, kakor Nemčiji, Poljski in Češkoslovaški, je treba vse kolonije odpreti, da bodo mogle iz njih direktno dobavljati surovine, ki jih rabijo za svojo industrijo.

3. Besarabijska.

Med Rusijo in Rumunijo je sicer premirje, toda vojno stanje še obstoji, ker Rusija ne prizna meje ob Dnjestru. Vsa pogajanja za priznanje rumunske Besarabije so se razbila.

Poleg tega vlada v Rumuniji boj za prestol. Če izbruhne v Rumuniji vlad tega boja državljanska vojna, potem bo Rusija v Besarabijo sigurno vkorakala. Poljska bi bila v tem slučaju obvezana

priskočiti Rumuniji na pomoč. Od rusko-poljske vojne pa je le korak k nemško-poljski, od te pa do nemško-francoske.

Zato pa mora Evropa poseči tu vmes. Velesile bi izjavile, da jamčijo Rumuniji Besarabijo za dobo, do t. l. niso končana pogajanja z Rusijo o Dnjestrski meji. Če Rusija ne bi hotela pristati na pogajanja, potem se izjavijo velesile solidarne z Rumunijo. Če pa Rusija pristane, potem bi se usoda Besarabije odločila ali s plebiscitom, ali bi se delilo po mejah od l. 1818, ali pa bi se odstopila Besarabijska Rumuniji, Rusiji pa črtali vsi dolgovi.

Predpogoj te mirne ureditve spira pa je seveda, da so velesile solidarne.

Vilna in Gdanska.

Med Poljsko in Litvo ni miru, temveč samo premirje. Diplomatični odnošaji so pretrgani in Litva ni nikdar priznala poljske meje, ker smatra Litva Vilno za svojo pravo prestolico. To dejstvo pomenja stalno vojno nevarnost na vzhodu Evrope.

Litva se vsled tega stanja mora odločiti za Poljsko ali Rusijo. Če se za Rusijo, potem postane Litva izhodna točka sovjetov za pohod proti Evropi.

Obenem z Litvo pa je mogoče rešiti tudi vprašanje Gdanskega in sicer takole:

Poljska in Litva obnove realno unijo, ki je obstajala tekom stoletij. V okvirju Velike Poljske, ki bi potem s 20 milijoni prebivalci postala velesila, ima Litva popolno avtonomijo. Vilna pade v tem slučaju zopet pod Litvo. Velika Poljska pa dobi svoj dohod k morju skozi Merrel in vrne zato Nemčiji koridor k morju.

Nemčija pa ustanovi Poljski svobodno pristanišče v Gdanskem in pristopi k francosko-poljski zvezi ter jamči za nedotakljivost poljske meje.

Rusija pa dobi presto luko v Libavi.

Razorožitev.

Dokler niso ta vprašanja rešena, ni nobene razorožitve. Zakaj samo enotna Evropa ne rabi vojske. Za enotno Evropo ni nobene ruske in nobene druge nevarnosti. Združene države Evrope se nimajo bati nobenega napada, kakor se ni bati Sev. Am. Združenim državam napada Mehike.

Združitev evropskih držav nadomešča vsako oboroževanje in evropski narodi si dovoljujejo najdražji in najpotrebnejši luksuz oboroževanja samo zato, ker se ne združijo.

Izvajanja Coudenhove-Kalergi-ja so zanimiva, morebiti preidealistična, toda ne brez zdravega jedra. Predvsem je absolutno res, da se Združene države Evrope ne bi imele bati nobenega sovražstva in da bi mogle zato vse težne in težke milijarde, ki jih sedaj porabijo oboroževanje, uporabiti za gospodarski in kulturni napredek Evrope.

Izvajanja pa so zanimiva še zlasti za nas, ker dokazujejo, da moderna demokracija čisto dobro pojmuje nevarnost, ki grozi evropskemu miru od italijanske strani. Zlasti dobro pa pojmuje nevarnost

nost, ki izhaja od italijanskega protektorata nad Albanijo.

In to spoznanje pacifistov Evrope mora naša diplomacija izkoristiti, da Jugoslavija ne bo osamljena, temveč, da ji

bodo simpatije Evrope zasigur le mir ter obenem vzele srčni kupčiji, ki jo je sklenil Ahmed Zogu, vsako nevarnost za našo državo.

Kako so Italijani kupili Albanijo.

Svetovno časopisje, kakor pariški »Matin« in »Newyork Herald Tribune«, objavlja nekatere podrobnosti iz predzgodovine italijansko-albanskega pakta, iz katerega so razvidna prav zanimiva dejstva, kakor sta Anglija in Italija intrigirali najprej druga proti drugi, nato pa sta se končno le sporazumeli. Dne 24. junija 1926 je obiskal italijanski poslanik v Tirani Pompeo Aloisi Ahmed beg Zoga in mu predlagal neko kupčijo. Slo je za to, da šef albanske vlade podpiše neko konvencijo, na podlagi katere se obveže, da se ukleni skleni konferenčni ambasadorev, s katerim se pooblašča Italija, da brani interese njegove države celo z orožjem. V zameno za to priznanje prosi italijanska diplomacija Ahmed beg Zoga, da sprejme 3000 pušk, 2000 vojaških uniform, 10 gorskih topniških baterij, 500 mitraljez, 200 mezgov in — posebno darilo 15 milijonov lir.

Zelo praktični baron Pompeo Aloisi je onisal Zogu vse posledice, ki bi sledile odbitju tega dogovora. Namignil mu je, da bi se v tem slučaju sporazumel Rim z Beogradom in da bi ga od zunaj podprta zarola proti niemu onemogočila kot predsednika Albanije.

KRITIČNI DOGODKI NA KITAJSKEM.

Dogodki na Kitajskem zavzemajo vedno bolj resen obseg. Srednja in južna Kitajska je popolnoma v oblasti kantonskih čet, le na severu v Mandžuriji in v Fekingju ima oblast Čangtsolin. Prvič v zgodovini se je pripetilo, da čuvajo redne kitajske čete angleško kolonijo na Kitajskem in sicer v Hankovu. Kantonske organizacije so izročile Angležem ultimatum, ki vsebuje številne težke zahteve, kakor odškodnino za ubite osebe pri nemirih dne 3. t. m., dajle odhod angleških topničark in osnivanje kitajske garnizije v hankavski angleški naselbini. Že te zahteve pomenjajo velik moralen uspeh mlade Kitajske, ki nastaja s kantonskim pokretom.

Angleška diplomacija je že pričela ponuščati. Toda dogodki v Hankovu še niso tako velikega pomena, kakor ogromni boj za Šangaj, ki se te dni pripravlja. Zavzeč Šangaja je nujna potreba nove Kitajske in z njim se odloči šele popolna zmaga revolucionarne Kitajske.

Osnovna zahteva Kitajcev je, da sami upravljajo in vladajo svojo zemljo. Politika Velike Britanije se že pripravlja, da ugoditi tej zahtevi in smatra, da je bolje nekaj preje storiti, kakor pa pozneje, ko bo že prepozno.

Treba je omeniti tudi manifest angleške delavske stranke, ki zahteva spremembo oficijelne angleške politike na Kitajskem ter naglašajo potrebo, da se odnošaji med Veliko Britanijo in Kitajsko na novo uredi na podlagi pogajanj, ki naj se vrše med obema državama kot enakopravnima silama. Dalje zahteva manifest, da Anglija umakne vse svoje vojne ladje iz kitajskih vod, da se postavi na stališče popolne nevtralnosti do bojujočih se strank na Kitajskem in da prepove vsak uvoz orožja na Kitajsko.

POLČRAJ AVSTRIJSKEGA DELAVSTVA.

V marsičem se razlikuje gospodarski in socialni stalež delavstva Avstrije in delavstva naše države, kajti predvidevati moramo gospodarsko situacijo, ki je v Avstriji zelo na višku, dočim v Jugoslaviji o kakem dobrem gospodarskem niti sanjati ne moremo. Toda kljub oni razliki v gospodarstvu in socialni politiki Avstrije in naše države, se vidi točne perspektive socialnega skrbstva naše sosednje, ki — paralelno z nami padajo v depresijo.

Kot glavni vzrok tej bližajoči se krizi v socialni politiki se navaja od merodajnih činiteljev gospodarska kriza, ki je v zadnjih mesecih naravnost gigantsko pospešila brezposelnost.

Kljub tej brutalni intervenciji je doživel baron Aloisi popoln neuspeh. Ahmed beg Zoga je o tej intervenciji takoj obvestil angleškega poslanika O'Reillyja, ki je vse sporočil Chamberlainu. Chamberlain je zahteval pojasnila od Mussolinija, ta pa se je izgovoril na Aloisija, češ, da je delal na lastno pest.

Če ne stane se Anglija in Italija glede Albanije sporazumeli in je bil O'Reilly odpovedan iz Tirane, na njegovo mesto pa je bil imenovan William Seeds. Chamberlain je odobril italijanski načrt in Albanija je podpisala pakt, ki ga mi poznamo pod imenom tiranski. Ahmed beg Zogu pa je prejel kot osebo darilo večjo vsoto italijanskih lir.

Uspeh kupčije je bil tako popoln, da je obveza pozdobe presenetila celo mnoge angleške diplomate. O stvari je bil dobro obveščen le William Seeds, novi angleški ministar v Tirani. To ga ni motilo, da ne bi izrazil svojega začudenja na dan objave pogodbe Gjuri Kolombatoviću, jugoslovanskemu odpravniku reslov, ki je izrazil svojo tožazen in pomisleke. Seeds je svetoval Kolombatoviću, naj ne smatra stvari za preveč resno.

Brezposelnost kot nujna posledica hiner-pro-ukcije (nadprodukcije) v Nemški Avstriji raznamuče posebno zahteva leta velk razmah. Od leta 1924, ko je bilo skupno 173.020 brezposelnih, je to število v letu 1925 naraslo na 230.738 brezposelnih delavcev. Redi tega se toraj opaža, da gospodarski položaj delavstva Avstrije boš radi brezposelnosti ni na višku in ni tako rožnat, kot se to tidi od morskater strani. Gotovo pa je, da položaj delavcev Avstrije ni tako kritičen in oburen, kajti životarijo po s tekočevanami brezposelnimi podporami, ki jih j'm nudijo različne strokovne organizacije (socialistična amsterdamska in rdeča komunistična) in tudi v določeni višini država sama.

Največ uspehov za zblížanje gospodarskega položaja delavstva Avstrije so si pridobile različne barvane strokovne organizacije, ki so zvojevale precej pravice delovnemu ljudstvu.

Najkritičnejše je vprašanje, — ki je vedno na dnevnem redu — o popolni uveljavi osemurnega delavnika v avstrijski industriji kljub temu namreč, da se brezposelnost bliskovito širi se še ni vprašanje osemurnega delavnika povsem jasno uredilo, kar — logično — slabša položaj delavcev Avstrije, kajti, na eni strani je armada brezposelnih, ki živi od milosti in drznihvni podpor, na drugi strani pa delavci, ki delajo 10 ali tudi še več ur na dan. Zanimivo je v tem pogledu stanje zavezane avstrijskega delavstva. Poročilo avstrijskih inspekcij dela (Gewerbeinspektorate) za 1925 pravi o tem dobesedno sledeče:

»... in den Betrieben, in kleinen Stätten und auf dem flachen Lande hat das Arbeitslosen-Gesetz... noch immer keinen Eingang gefunden, abgesehen von Fällen besonderer Gesetzübertretungen beträgt in diesen Betrieben die tägliche Arbeitszeit im Durchschnitt zehn Stunden.«

Gospodarsko stanje se s tem momentom, ko je še neurejeno tako vžio vprašanje — brezposelnosti in osemurnika — poslabša, ker tiči baš v teh dveh vprašanjih elementarna brza za uspešen gospodarski razvoj delavskega razreda.

Delavsko plače so v Avstriji razmeroma še precej visoke, vendar pa so še vedno pod nivojem, kot je ta znašel pred vojno. Vzroke, ki se navadno navajajo, da so plače v razmerju z draginjo niso dvignile, — so v stagnaciji težje industrije in v splošni ekonomski krizi, ki se pojavlja tudi v Avstriji. Vsled tega — ker je čisto razumljivo — trpi gospodarski položaj avstrijskega delavstva, kar se znaki ekonomske krize javljajo v zelo občutnih oblikah.

Ch. Lucietto:

Spomini francoskega vojnega detektiva.

Da se prikaže skrivnostna pisava, je treba jajca potopiti v vodo, v kateri so se kuhale šiške.

Tedaj nikdar več nismo dvomili o krivdi lepe dame. Ko smo imeli v roki vsa vprašanja, ki so bila napisana na jajcih, smo morali najprej še zvedeti, na kak način je ta ženska pošiljala svoje odgovore nemškemu generalnemu štabu.

Za to smo porabili dva naših najboljših agentov, ki sta slednjič z veliko težavo stvar razkrila.

Nekega dne so stala na enem poslanih jajc sledeča vprašanja:

1. Javite nemudoma, ali se 101. divizija nahaja še vedno v Chaloussu?

2. Koliko aeroplanov je v Bucu?

3. Kje se nahaja glavni stan generala Dubaila?

To so bila teraj tri točna vprašanja, ki so zahtevala točne odgovore.

Da je mogla špijonka — saj ta lepa dama ni bila nič drugega — odgovoriti na ta vprašanja, je morala vprašati svoje ljudi.

Od onega trenutka, ko je dobila ta

24

vprašanja, nam ni ušla ne ena njenih kretenj. Opazovali smo celo njeno spanje in sledili smo ji, kamorkoli je šla. Aretirali smo jo, ko je oddala odgovor nekemu cunjarju v Saint-Ouen. Obležena je bila to pet zelo skromne. Odšla je z doma brez klobuka in izgledala bolj kot kaka navadna gospodinja kot demimondka, kar je bila v resnici. Predala je svoj odgovor pisan na škarje za lase. Ta odgovor je bil zarisan v železo s pomočjo reke kislina in potem pokrit s plastjo umetno narejene rje. Bil je zelo točen:

1. 101. divizija v Nancyju.

2. 70 aeroplanov v Bucu.

3. Dubail v Etainu.

Zanimivo je, da je špijonka rabila samo štiri dni, da si je preskrbela te tri podatke. Bila je torej vse-kakor zelo nevarna.

Dobila je zaslužen plačilo, enako kot njen sokrivec.

S tem pa zadeva ni bila končana, kajti iz različnih virov smo izvedeli, da so jajca, prihajajoča vsa iz istega kraja v Švici, prihajala na skrivnem preko meje. Upostavili smo posebne straže skoraj povsod na mejah in pri tem so nam švicarski carinarji prijateljsko pomagali, tako da se je tajno pošiljanje jajc kmalu nehalo.

Tudi to pot se je Nemcem stvar ponesrečila radi žuječnosti naših agentov. Raven tega jih je ta dogodek spravil ob eno njih najboljših ovaduhinj.

17. poglavje.

Zakaj so se Nemci odločili potapljati ladje, »ne da bi pustili sledu.«

Nadzorovanje, ki smo ga bili upostavili izven naših meja, da razkrinkamo delovanje nemške špijonaže, nas je privedlo do tega, da nismo samo spoznali šefov, temveč večino njih agentov.

Kadar so ti potovali, so nam naši ljudje to takoj javili, in če so se Nemci še tako dobro maskirali ter si upali prekrachiti naše meje, smo jih takoj ujeli.

Tako smo večkrat skoraj popolnoma razrahljali nemško špijonažno organizacijo, koje središča so se nahajala v Bruxellesu, v Bernu in tudi v Charlevillu.

Meje na suhem potu Švici in Španiji so bile tako dobro zastražene, da je bilo od l. 1916. sem zelo težko, če že ne nemogoče, da bi mogel kak ranjen Nemec, špijon nemškega generalnega štaba, prekrachiti našo mejo.

To je bila pa ravno slaba stran nemške špijonažne službe. Ker so imeli zaupanje samo v nemške agente, so se takrat posluževali zelo redko tujih agentov. Ker pa Nemcem ni bilo več mogoče utihotapljati svojih ljudi v Francijo, so našli tuje agente, in sicer večinoma v Skandinaviji, v Švici in na Španskem. Večina teh špijonov so bili stalni nemški agenti v svoji domovini in zadovoljevali so se s tem, da ob časa do časa pošiljali nemškemu generalnemu štabu poročila druge ali tretje vrste. Manjkala jim je drznost nemških špijonov in njih vojaška izobrazba je daleko zaostajala za njih izobrazbo.

Narodni dom in sokolstvo.

Na javna vprašanja v dnevnem časopisu, zakaj starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega saveza ni podpisalo proglasa glede snu-joče se slovenske akademije znanosti in umetnosti in Narodne galerije, smatramo za potrebno, da javno odgovorimo, ker ne smemo dovoliti, da bi si kdorkoli naše postopanje napadno razlagal.

Na ustno povabilo, naj dotični proglas podpisemo, smo odgovorili s pismom z dne 10. decembra 1926, št. 4118. Pismo se glasi:

P. n.

Narodni galeriji (v roke g. Ivanu Zormanu) Ljubljana.

Ker ste posredovali med snujočo se slovensko akademijo znanosti in umetnosti, med Narodno galerijo in med nami z namenom, da bi na predloženi nam proglas dostavili tudi mi svoj podpis, se vam usojamo sporočiti, da smo podpis odklonili iz razlogov, ki jih nižje navajamo.

Naglasimo takoj, da nismo proti nameravani akademiji znanosti in umetnosti in proti ustanovam, ki so ali bodo z njo v zvezi. Naše načelno stališče, ki smo ga popolnoma jasno in vsakemu umljivo poslavlili na II. sokolskem Saboru v Zagrebu 1. 1924 z ozirom na kulturni napredek našega naroda in z ozirom na razmerje Sokolstva do drugih organizacij v narodu, nam nalaga dolžnost, da pospešimo ter s svojim delom in po svojih močeh podpiramo vsako prizadevanje, ki mu je smoter ustvaritev višjega kulturnega tipa jugoslovenskega človeka kot sredstvo za razvoj in ujedinjenje Slovanstva na potu k ujedinenju človeštva. Ta naša naloga izvira že iz sumega bistva sokolske ideje, ki je najizjavnija in najidealnejša vzgojno-kulturna in nacionalno-borbena organizacija vseh moralnih in fizičnih moči Slovanstva. Blagovoliše se o tem prepričati v knjigi, ki smo jo izdali po II. sokolskem Saboru (»Organizacija« stran 6 in dalje).

Ljubljanski Sokol sam, ki ima svoje prostore v Narodnem domu, je naglasil na svojem obnem zboru leta 1925, da ni nasprotnik Vašim nameram, temveč da je pripravljen dogovoriti se z Vami, kako bi se našla pot sporazuma in sožitja enih in drugih pod skupno streho.

Vaš proglas, naslovljen na Slovence pa govori, da vam je društvo »Narodni dom« v Vaše namene že dalo na razpolago prostore v svoji palači, kar nas je osupnilo in kar je prvi in glavni vzrok, da je starešinstvo JSS na svoji seji dne 6. decembra 1926 odklonilo podpis na proglasu.

Ljubljanski Sokol in društvo »Narodni dom« še nista uredila medsebojnega razmerja do posestnih pravic v poslopu Narodnega doma. Ljubljanski Sokol ima že izza dobe, ko se je započelo prvo delo za zgradbo Narodnega doma, vso moralno in materialno pravico do uporabe poslopja, ki ga sedanjí lastnik predaja v last, oziroma v uporabo institucij, ki niso bile doslej z zgradbo v nobeni zvezi, in to predstavlja kot ta moralna in materialna pravda Ljubljanskega Sokola še ni dokončno rešena.

Naš podpis na proglasu bi pomenil, da ne priznavamo Ljubljanskemu Sokolu te pravice, oziroma da izpodbijamo opravičenost prizadevanja našega matičnega društva do priposredovanja Narodnega doma, ki je zanj materialno in moralno največ prispevalo. Ta podpis bi značil za nas neodpustno pogreško. Obratno je naša trdna namera, da slijmo z vsemi dopustnimi in razpoložljivimi sredstvi svojemu matičnemu društvu zvesto ob strani, ker nam je v interesu našega Sokolstva največ do tega, da v tej pravdi moralnega in materialnega značaja zmaga Ljubljanski Sokol.

Prepričani smo, da poslopu »Narodni dom« ne more neoporečno služiti Vašemu namenu, temveč da bi bilo za razvoj Vaših ustanov ugodnejše, ako si sezidate posebno zgradbo, ki bi v vsakem pogledu ustrezala smotrom Vašega prizadevanja. Naši in naših prednikov napor, združeni z veliko požrtvovalnostjo nacionalne zavesti najtežjih časov, obračajo na nas simpatije vse tiste javnosti, ki je po mišljenju in po delu tesno zvezana z našo preteklostjo in pi umeva pomen naše organizacije za moralno in fizično zdravje našega naroda. In v tem narodu boste dobili dovolj pomoči, ki nanjo apelirate, ako ne bode Vaše namere siloma preprečile naših namer.

Prosimo, upoštevajte pravilno te razloge in jih tolmačite prizadetim krogom, ki jim sporočite zagotovilo o našem spoštovanju.

K temu pismu, ki utemeljuje odklonitev našega podpisa, pristavljamo, da je odborov seja JSS z dne 12. decembra 1926 soglasno odobrila naše stališče v tem vprašanju. Značilno je, da se je dvignil glas ugovora izven vrst Ljubljanskega Sokola in da so ugovorom pritrili zastopniki vseh žup v naši državi. Sporna zadeva se torej ne tiče več samo Ljubljanskega Sokola, nego se je postavilo temu društvu od stran z vso svojo moralno močjo vse Sokolstvo naše države. Nismo proti Akademiji in Narodni galeriji, pač pa smo proti temu, da bi kdorkoli smel in mogel razpolagati z zgradbo Narodnega doma na škodo Sokolstvu, dokler niso izrpana vsa sredstva in razčiščena vsa vprašanja, ki bodo dognala, kje je pravica in kje je ni.

Gospodje, ki so podpisali proglas, bržkone niso vedeli, kakšen je dejanski položaj. Javnost naj tudi upošteva, da razpolagajo institucije, ki bi si rade prilastile Narodni dom, že danes z večjo glavnico, vrhutega morejo tudi od države pričakovati izdatnih materialnih podpor. Sokolstvo pa je navezano samo nase in lastna sredstva.

Z ozirom na vse to pričakujemo, da gospodje, ki so podpisali proglas, ne bodo hoteli pripraviti Sokolstva ob zgradbo, ki jo je ono v prvi vrsti omogočilo.

Javnost naj sodi po pravici in resnici.

V Ljubljani, dne 7. januarja 1927.

Starešinstvo Jugoslovenskega sokolskega Saveza.

E. Gangl, starosta Dr. Riko Fux, tajnik.

Ozadje dogodkov v Nikaragui.

Novo leto 1927 pomenja važen trenutek v svetovno gospodarskem boju, ki se bje med Mehiko in združenimi državami severnoameriškimi. Dne 1. januarja stopi namreč v veljavo mehiška ustava, na podlagi katere se izvede splošna nacionalizacija, ali bolje rečeno socializacija vseh zemeljskih zakladov, namreč petroleja, premoga, koks in železa. To pomenja prav hud udarec za Združene države, ki imajo v Mehiki naloženi 1280 milijonov dolarjev kapitala in ki že iz ponosa niso poprej hotele izriniti nekaterih olajševalnih pogojev, ki jih nudi mehiška ustava temu kapitalu. Po novi ustavi smejo le Mehikanci in mehiške družbe izrabljati rudnike in uporabljati pravna bogastva, tujci pa le pod pogojem, da se smatrajo kot Mehikanci, to je da ne kličejo nikdar svojih domačih držav na pomoč.

Veliki borzljanci v Newyorku in v Washingtonu so se čutili seveda takoj prizadete in so razširjali v svojem časopisu vesti o »žaljenju ameriškega naroda« v Mehiki.

Konflikt pa je še pospešilo vprašanje Nika-

rague. Že Mehika sama s svojo reformo, ki diši malo po socializmu, pomenja provokacijo za ameriški kapitalizem. Se hujša nevarnost pa preti združenim državam v Nikaragui, da jim namreč ta država zapre pot na jug. Boj se ne bje samo za premost in petrolej, temveč zato ali bosta Južna in Srednja Amerika latinski ali ameriški. Ponovilo se bo isto, kar se je že dogodilo s Kanado. Mehika pa se hoče povzpeti do stališča države ki bo imela privlačno silo za vso latinsko Ameriko.

Zgodovina male države Nikarague je, kakor pravi neki dobro poučen opazovalec, polna »dobro oboroženih in financiranih revolucij«. Že leta 1913 so vzpostavili ameriški mornarji vladno predsednika Diaza v Nikaragui. Od tega časa naprej so ostali ameriški mornarji in vojne ladje stalno v Nikaragui in so tvorili sredstvo stalne politične intervencije.

Diaz je bil poprej uradnik nekega severoameriškega rudarskega podjetja s 1000 dolarji letne plače. To ga ni prav nič oviralo, da ne bi za 600.000 dolarjev vpriporil »revo-

lucije«; general Estrada pa je odkrito priznal, da so mu ameriška podjetja dala na razpolago en milijon dolarjev.

Tako ni nič čudnega, da so mogle Zedinjene države leta 1917 kupiti za tri milijone dolarjev pravico da zgrade preko Nikarague nov kanal od Atlantskega do Tihega oceana. Na ta način so hotele zgraditi poleg panamske še drugo morsko pot za svojo mornarico. S tem je podan pravi pomen ameriške politike v Nikaragui in zadnjega konflikta z Mehiko. Združene države se pripravljajo na oborožen spopad z Japonsko. Manevri leta 1925 pa so imeli namen pokazati ameriški javnosti, da panamski kanal ne zmore hitre premetitve pomorskih bojnih moči iz Atlantskega ni Tihi ocean. Kakor je Panama že danes le ameriška provinca in nikak neodvisna država, tako naj se z zgraditvijo novega kanala pretvori tudi Nikaragua v vazalno državo.

Celinska zveza z Nikaraguo, kakor tudi s Panamo, pa gre skozi Mehiko. »Mehiškega strašila ne moremo trpeti blizu panamskega kanala« — je dejal sedanjí državni tajnik Kellog in tako pokazal odkrito na tretji vzrok spora med Združenimi državami in Mehiko.

Ogromni proizvodni aparat sili Združene države v imperializem. Gospodarsko podjarmljenje Srednje in Južne Amerike, priprave za oborožen spopad z Japonsko, da celo z Anglijo radi kitajskega trga in sploh nove razdelitve sveta ter zavarovanje zasebnokapitalističnega gospodarskega sistema proti eventualnemu nastopu misli socializacije na ameriškem kontinentu — vse te sile odločajo v boju med Coolidge in Callesom.

Ceprav je ta politika z nacionalnega stališča za Mehiko razumljiva, je vendar z ozirom na premoč Zedinjenih držav nevarna in opasna.

Politične vesti.

Volilni boj. Samo dva dobra tedna nas še ločita od oblastnih volitev in vendar ni v javnosti opaziti niti sence onega volilnega gibanja, ki je včasih razburjalo volilce. Časopisje piše skoraj ravnotako mirno ko včasih in le »Jutro« je, s svojo vestjo o vinogradski katastrofi naredilo prvo izjemo. Mišlimo pa, da bo ta idila tekom prihodnjega dne pod naporom strank in kandidatov izdihnila. — Zelo marljivo pa so pričele stranke agitirati s shodi. Skoraj treba reči, da so v tem oziru vse stranke enako pridne in tudi enako neuspešne, ker so shodi veliko slabše obiskani ko prejšnja leta. Ljudje so pač lepši besedi siti, stranke pa tudi ne znajo prav osvežiti svojih gesel. — Svoje pa je tudi storil tiskovni zakon, ki vedno bolj pritiska tisk in mu onemogoča, da bi tako nastopil v volilni borbi ko nekda. Ni pa v tem samo pridobitev, ker povzroča neaktivnost tiska tudi manjše zanimanje javnosti za volitve in s tem za ustavno življenje.

Anglija zavrača »Matinovac« odkritja. Angleška vlada je v posebni izjavi zavrnila odkritja »Matinac« in njujorške »Herald Tribune«, da je bila ustanovljena italijansko-angleška zveza kot protiutež francosko-nemškemu dogovoru v Thoiryju ter rusko-nemški zvezi. Enako zavrača angleška vlada trditve, da bi bilo v Livornu sklenjeno, da prepušča Anglija Albanijo Italiji. Anglija da je proti predvojnimi grupacijam in je za sodelovanje vseh evropskih narodov v duhu Zveze narodov. Odnosaji Anglije z Italijo so sicer pristrani, toda o kakih zvezah ne more biti niti govora. V Livornu se je govorilo le o integriteti Albanije. — »Matinac« pa navzlic tej izjavi nadaljuje s svojimi odkritji in pravi, da sta se Anglija in Italija zlasti zjediniše zaradi petrolejskih vrelcev v Albaniji. Fašisti pa hočejo »se posebej varovati vojaške interese v Albaniji in zlasti utrditev Valone in otoka Saseno«.

Rumunski optimizem glede italijansko-jugoslovenskih odnosov. Pod naslovom »Enotnost Male antante« je objavil »Adevărul« članek, v katerem pravi med drugim: Sklenitev italijansko-albanskega pakta ni v rumunskem tisku vzbudila onega vznemirjenja kakor v jugoslovenskem in češkoslovenskem tisku. Rumunija ima pri MaM antanti predvsem en interes: ohranitev miru. Italijansko albanski dogovor ni porušil ravnotežja in ni kršil prijateljskega pakta, ki dovoljuje lojalno konkurenco vseh v Albaniji interesiranih držav. Prepričani smo, da bo konferenca Male antante, ki se vrši februarja, našla vse tri, tudi sicer prijateljske države v

polni enotnosti z ozirom na obrambo sklenjenih dogovorov in za ohranitev miru. — Ta optimizem rumunskega lista ni nič drugo ko slabo prikrito priznanje, da je Rumunija tudi glede albanskega vprašanja čisto na strani Italije. — Imamo v resnici divno zanesljive zaveznike.

Kasna okrožnica Mussolinija. Mussolini je vsem prefektom poslal okrožnico v kateri jih opozarja, da so oni predstavitelji režima in zato dolžni skrbeti, da ohranijo fašisti povsodi red in mir. Časi, ko so nekateri fašisti vršili nasilja, so prešli. Take fašiste treba brez usmiljenja zatreti, ker v državi ni mesta za nasilja. Ravno tako morajo prefekti preprečiti vsako demonstracijo proti predstaviteljem drugih držav. — Škoda le, da ni izdal g. Mussolini svojo okrožnico že prej. Sicer pa ni izključeno, da velja okrožnica samo tako dolgo, dokler ne bo smatral g. Mussolini nasilja zopet za potrebna.

Vojna v Srednji Ameriki. Amerika je popolnoma stopila na stran generala Diaza in preklala svojo prepoved izvoza orožja v Nicaraguo. Obenem so ameriške čete stopile v boj in osvojile mesto Managua — ter proglasile mesto in njegovo okolico za nevarno cono. Vlada v Costariki je ponudila svoje posredovanje ki ga pa je general Diaz na predlog Sev. ameriških držav odklonil. Čete voditelja liberalcev korakajo proti mestu Managua-i ter pride najbrže pred mestom do odločilne bitke med Diazom in Sacassom.

Vojna nevarnost v Ameriki. V zadnjem času se je ameriško-mehikanski konflikt izredno poostiril. Združene države so uprizorile mornariške manevre, ki so vzbudile v Mehiki ogromno razburjenje, ker se splošno smatra, da so ti manevri demonstrativnega značaja. Mornarica Združenih držav je pripravljena za slučaj, če nastopi predsednik Calles proti petrolejskim družbam, ki se nočejo pokoriti mehiškim zakonom. Lastnina teh družb bo najbrže zaplenjena, čemur sledi neizogiben in odkrit konflikt med Mehiko in Združenimi državami, ki nameravajo odkloniti svojega poslanika iz Mehike. Združene države so dalje odposlale večji oddelek mornarjev v glavno nikarasko mesto Managua. V Guatemali pa so pričeli dijaki obširno akcijo za zvezo vseh latinskih držav v Ameriki, ki naj prične borbo proti severno-ameriškem imperializmu ter za svobodo latinske Amerike.

Kratke vesti.

Turška vlada je dementirala vest, da bi snovala na Balkanu enotno fronto vseh balkanskih držav.

Zadnji odpor Druzov v Siriji je popolnoma zlomljen od francoskih čet. Večina Druzov se je udala, njih vodja sultan Atris pa je poskusil samomor, a se je le težko rani.

Otvorjen redni telefonski promet med Londonom in Newyorkom. Za tri minute govora se plača 25 funtov (ali nekaj čez 4000 Din).

Španski kralj je pomislil vse oficirje, ki so bili vsled sodelovanja pri zadnjem uporu obsojeni na smrt.

NA SRBSKIH ŽELEZNICAH.

Potujete recimo od Vranja do Niša in se vaš brzovlak ustavi na neki postaji, da vzame vode. Čakate, čakate, čakate. Nazadnje da vlakovodja znamenje za odhod. Toda voz se ne gane. Vlakovodja da znamenje v drugič, toda zaman. Potniki se že razburjajo in nervozni protestirajo. Kaj pa se je pripetilo? Strojvodja je nekam odšel in sedaj ga ni od nikoder. Istežo ga na vse strani po postaji, po kavarinah in po hišah. Nikjer ni za njim niti sledu. Seje po četrtr ure iskanja ga najdejo na drugem koncu vasi. Prihaja leno in se kljubovalno smeje.

In še drug slučaj: Vlak odide s postaje, preide že kretnice, ko naenkrat zažvižgajo piščalke. Vsi potniki zamole glave skozi okno v strahu, da se je pripetila kakšna nesreča. Toda kako ogorčenje je nastalo, ko so zvedeli, da se vlak vrača na postajo, da naloži neke košare z blagom.

Ali to: Potniški vlak odide s postaje in pride že do signala, ko neki kretnik pride kot blazen in oglušuječo zažvižga s piščalko. In vlak se polagoma vrača. Kam? »Pozabili smo, da odpnemo zadnji tovorni vagon,« vam ravnodušno pojasnjujejo železničarji. Čujejo se strašne psovke in obtožbe.

Na vsaki postaji kak sličen slučaj ali incident in vi dospete v Beograd z nekoliko ur zamude. Celotno Beograda samega odhajajo vlaki zadnji čas skoro stalno z veliko zamudo in vedno so se našli kak razlogi za opravičbo teh nepravilnosti.

Zato se našimi železnicami potuje kakor s kako samokolnico.

Bog naj pomore novemu prometnemu ministru. — (Po »Politiki«.)

DOPIS.

Predgrad ob Kolpi. V naši lepi Poljanski dolini ob Kolpi se že vse veseli nove železniške proge, ki bo vezala Slovenijo z morjem. Ogromna večina prebivalstva je za Klodič-Hrvatov načrt, ki je pa tudi tako iz gospodarskih kot iz strateških vidikov od vseh najbolj priporočljiv, česar niti maloštevilni nasprotniki tega projekta ne morejo ovreči.

Proga bo tekla po jako romantičnih krajih, mimo krasnih gozdov, vinskih brd in sadnih vrtov, skozi kraje z bogatimi naravnimi zakladi. Pri Knežji lipi in Podgori se nahaja železna ruda, pri Vidmu pa najboljši premost. Pri Podgori stoje tudi krasni gozdovi. Tu imamo tudi veliko vodno moč. Kot naravna znamenitost bodo zanimale tuje podzemne jame s kapniki. Okoli Starega trga se raztezajo krasni vinogradi. Tu, kakor tudi drugje v Poljanski dolini se koplje prvovrsten pesek, iz katerega izdelujejo strešno opeko.

Nova proga je že trasirana.

Poravnajte naročnino!

Karel Capek:

Pismo iz Italije.

Palermo.

Rajši bi tega niti ne pisal, kajti sramujem se, da ne morem natančno povedati, če je najkrasnejša stvar na svetu voznja po morju. Monreale ali vrtiček San Giovanni degli Eremiti. Kar se tiče Palerma, bi vam bil še večer pisal, da je najbistveje mesto cele Italije; danes, ko sem se potikal po pristanišču Cala, monreale, da je najbolj umazano, vstevši Napoli in Rocca di Papa. Zato pa imajo Sicilijanci nesporno prednost, da skoraj nič ne berajo; izgledajo sploh resnejši in dostojnejši, kot kodrasti Napolitani tam gori, moč goče zaradi upliva španske kulture. Španski upliv je zadnji; prvi je grški, drugi in tretji sta saracenski in normanski; renesansa je segla sem le tako mimogrede. Te razne kulturne sestavine polite z žarjem solncem, z afriško zemljo z množico prahu in prekrasno vegetacijo, pa imate Sicilijo.

A ne, tu imajo še domačo kulturo in to vidite na vseh kmetijskih vozovih vesoljne Zlate Skoljke. Ti vozovi so namreč krasno poslikani; same legende, viteški dvoboji, zgodovinski prizori, vojske, dramatične slike iz sodobnega življenja, vse je naslikano z gotosko enostavnostjo ali pa po načinu starih igralnih kart. Ravno tako je poslikan strop v Tribunalu, zdi se mi, iz 15. stoletja. Prvi voz sem si hotel trenutno kupiti; zdel se mi je kos za muzej. V dveh dneh sem jih videl ne-

kaj tisoč, med njimi prave mnogobarvne čudeže. Če še kje živi ljudska umetnost v polnem toku, gotovo živi tukaj.

A sedaj Monreale, čudež, prebogata arha romanske umetnosti; stolnica, od glave do pete nastlana z zlatimi mozaiki, ki sicer nimajo vznešene krasote ravenskih mozaikov, seveda za nekaj sto let starejših, so pa morda najslajnejši in najmonumentalnejši zakladi romanske dekoracije, prav tako, kot Capella Palatina tu v Palermu, ki povzroča človeku vrtoglavico, in prav tako, kot križni hodnik v Monreale, kjer vam zmeša možgane kakih tristo figuralnih stebrov z neenakimi kapiteli, katerih vsak je naravnost nerazrešljiv klopčič ornamentike, legendarnih scen, živali in drugih stvari, končno pa vloženi ornamentalni pasti, tlaki in frizi tu in v Monreale, ki presegaajo vse, kar sem si doslej predstavljal o možnosti čiste geometrične ornamentike. In pa Monreale, divno mesto, ki je prilepljeno na gorsto pobočje sredi drevesnih kaktov, mesto, polno saracenskih in španskih mrež, mehkega in neobičajnega slikovitega baroka, umazanega perila, osličkov, otrok, prašičev, ljudskih napisnih tabel in prekrasnih razgledov celo na Liparske otoke — prvo mesto kjer se v resnici moje oči niso mogle načuditi.

In zopet nekaj docela drugačnega: vrtiček v starem, polpodrtem križnem hodniku v San Giovanni degli Eremiti. Cerkev sama je stara mešita z mavriškimi kupolami; in na tej dlani zemlje med mavriškimi, šlasiimi loki ambitov je zrastle in zvezetelo vse,

kar je razpisno nebo vsulo v naročje Zlate Skoljke Palermškega zaliva. Nekaj pomarančnih in citronovih grmov se upogiba pod težo zrelega sadu in obenem cvete; datlova palma, osute vrtnice, grmi, ki nosijo dober liter velike tulaste cvete, meni neznanega vegetacija, ki opaja z goščo cvetja in vonja. Na neizrekljivo modrem nebu se riše pet rdečih saracenskih kupol, podobnih čudnim globusom. Bože moj, ta-le kotiček je bil morda vendar najkrasnejši med vsem.

V Monreale so prekrasni mozaiki o ustvarjenju sveta; niti Michelangelo v Sikstinski kapeli ni globlje pojmoval ustv. luči, vode in zemlje in nebeskih teles, posebno pa je pozabil, ali pa ni znal naslikati, kako je Bog sedmega dne »videl, da je dobro«, ter počival. Bog v Monreale počiva, sanja, kot gospodar po delu, z rokami v naročju. — No, tudi Bog stvarnik je na nekaj pozabil; Adamu je sicer naročil, naj krsti z imenom vse živali in vodno golazen, ni mu pa naročil, naj krsti tudi vse vrste smradu. In zato ljudski jezik ne zna izraziti vonja in smradu. Zmešajte jazmin, gnilo ribo, kozji sir, žarko olje, ljudski znoj, duh morja, oranžova mladiko in mačji smrad, pa boste imeli desetkrat zredničen predstavo o tem, kar se dogaja v pristaniščni ulici. Ne pozabite na otroške plenice, gnilo zelenjavo, kozje bobke, tobak, prah, oglje in pomado. Pridajte še trohno, pomije, mokro perilo in zasmojeno olje. A tudi to ne zadostuje. To je neizrekljivo.

Neizrekljive so krasote in čudesa sveta.

Dnevne vesti.

NAŠA ŽELEZNIŠKA UPRAVA.

V »Glasniku železničara i brodarca« čitamo med drugim tudi tole:

... Kurilnice niso preskrbljene vsled pomankanja kreditov niti z najpotrebnejšim orodjem. Tako se ne samo v eni kurilnici vsak dan dogaja, da se morajo posamezne vrste potrebnega orodja kovati ali da morajo po trije ali tudi več delavcev uporabljati isto orodje in prekiniti z delom, da dobe orodje v roke.

... Po službenih pravilih je naloga strojnih oddelkov, da izvršujejo instalacijo električne razsvetljave po postajah. Za napeljavo elektr. razsvetljave pa ni v proračunu določeno niti pare, pa čeprav je električna razsvetljava iz službenih ozirov potrebna in tudi cenejša od petrolejske. Tako čaka samo v področju ljubljanskega železniškega ravnateljstva okoli 60 postaj na električno razsvetljavo po zelo nizki ceni. Pa ni kredita za instalacijo. Slično je v področju zagrebškega in subotičkega ravnateljstva...

Je naravnost škandal, da ima v nekaterih krajih prav vse prebivalstvo električno razsvetljavo, samo železniške postaje ne...

Se ena konstatacija. Od proračuna uprave državnih železnic v višini 2.069 milijonov 507.018 dinarjev odpade za nabavo premoga (kakšen je ta, glej zagrebško afero in razsodbo dr. sveta, op. ured.) celih 420 milijonov dinarjev ali več ko 20 odstotkov...

Pa se naj še kdo čudi, če so naše železnice pri takšni upravi tako drage in vseeno tako malo dobičkanosne!

— Mehikanci se zanimajo za našo državo. Beograjski mehiški konzul je poslal našo vladi zelo simpatičen dopis, v katerem se pohvalno izraža o naših trgovskih in industrijskih ustanovah, o napredku naše države na gospodarskem in političnem polju ter obeta, da bo povzel vse potrebne korake, da se vzpostavijo med našo državo in Mehiko ožji trgovski stiki.

— Zamena tuzemskih tovornih in brzovoznih listov. Delegacija ministrstva financ v Ljubljani opozarja na razglas o novi emisiji tovornih listov za notranji promet v »Uradnem listu« z dne 31. decembra 1926, kos 121, stran 819. Zamena starih tovornih listov za nove se zaključuje neprekinjeno z 31. marcem 1927.

— Nadrobna prodaja monopolskih predmetov. Uprava državnih monopolov je sklenila, da bo izdajala v bodoče dovoljenja za nadrobno prodajo monopolskih predmetov izključno samo osebam, ki bodo predložile izkaze o svojem dosedanjem poklicu ter priložile vrhu tega prošnjam potrdilo, da so plačale državni davek za preteklo tromesečje.

— Naši ameriškani rojaki zopet za naše poplavljenice. Uprava lista »Glas Naroda« je poslala Ljubljanskemu oblastnemu odboru Rdečega križa zopet 789.95 dolarjev v korist naših poplavljenic. Ves prejeti denar se bo porazdelil v smislu navodil, ki so jih darovalci sporočili. — Našim ameriškimi rojakom naj bode izrečena tudi tem potom ponovno iskrena in najprišernejša zahvala za vso požrtvovalnost. — Ljubljanski oblastni odbor Rdečega križa SHS v Ljubljani.

— Izseljevanje iz naše države. Glasom uradne statistike se je izselilo iz naše države tekom meseca septembra lanskega leta 976 oseb. Od izseljencev odpade 345 oseb na Dalmacijo, 236 na Hrvaško, 188 na Vojvodino, 104 na Slovenijo, 33 pa na Črno goro. Izselilo se jih je: v Zedinjene države 317, v Argentino 286, v Avstralijo 140, v Kanado 85, v druge države pa 48. Število izseljencev ja napram letu 1925 padlo. Leta 1925 je znašalo namreč 1128.

— Brezposelnost v Franciji in Belgiji. Kot poročajo nekatere agencije, grozi Franciji in Belgiji velika brezposelnost, ki jo povzroča v Franciji zopetni porast franka, v Belgiji pa stabilizacija belgijske valute. Zato pripravljata obe državi mere za omejitev priseljevanja in izgon gotovega dela tujih delavskih moči. Mnogo brezposelnih inozemskih delavcev je že prostovoljno odšlo. Vsled tega je priporočati našim delavcem, da ne silijo v Francijo in Belgijo, če nimajo sklenjene redne delovne pogodbe v smislu predpisov.

— Gialliv patriotični čin. Ga. Persida Jugović, mati jugoslovenskega avijatičarja, podkolkovnika Jovana Jugovića, ki je, kot znano, ob priliki turneje naših vojaških letalcev v Pragi smrtno ponesrečil, je napravila te dni oporoko, glasom katere pripade po njeni smrti vse njeno premoženje v znesku 1 milijona 500.000 dinarjev naši vojni avijatiki. Iz zapuščine velike rodoljubkinje se ustanovi »fond prvega avijatičarja podkolkovnika Jugovića in njegove majke Perside«.

— Iz sodne službe. Za sodnike v področju višjega deželnega sodišča v Ljubljani so imenovani pravni praktičanti Cvetko Aschmann, Tone Kmetarič in Leon Štukelj. — Za sodnega kancelista pri okrajnem sodišču v Vukovaru je imenovan narednik 8. orožniškega polka v Ljubljani Josip Račić.

— Direktna telefonska zveza med Nemčijo in Anglijo. Te dni je bila vzpostavljena direktna telefonska zveza med Anglijo in Nemčijo. Doslej se je vršil telefonski promet med tema dvema državama preko Nizozemske, in sicer, vsled pomankljivosti in preobremenjenosti nizozemskih prog, samo pomoči.

— Političen pretep. Predvčerajšnjim sta se vršila na Raki pri Krškem dva politična shoda. Enega so sklicali pristajali SKS, drugega pa SDSarji. Seveda se je, kot je pri takih prilikah običajno, pri tem tudi mnogo pilo. Po shodu sta se sporekla dva politična nasprotnika. Preprij je končal s tem, da jo je dobil eden od njiju s kolom po glavi ter je poškodbam podlegel.

— Snežni meteži vsepovsod. V Bosni je zapadel te dni tako visok snež, da je bil promet na liški progi dva dni ustavljen. — O silnih snežnih metežih pa poročajo tudi iz Rusije, ki so povzročili zlasti ob Črnem morju ogromno škodo. V petrolejskem področju Baku-a je porušil vihar in snež 140 stolpčev za vrtnje vrečev. V Baku in Tiflisu so zahtevali snežni zameti in ciklonu podobni viharji nad 100 človeških žrtev, več sto oseb pa je težje ali lažje ranjenih. — V Pečuju na Madžarskem je razkrl vihar skoraj vse hiše. Mesto izgleda takorekott kot po bombardiranju. Tri osebe so bile ubite. — Tudi iz Španskega in iz Severne Afrike poročajo o tam nenavadnem mrazu, snežnih zametih in hudih viharjih. V Madridu je zmrazilo več oseb.

— Volkovi v Hercegovini. V notranjosti Hercegovine so se pojavila velika krda gladnih volkov. Zverji napadajo pri belem dnevu vasi in povzročajo prebivalstvu veliko škodo. Te dni so se lotili v bližini Jablanca celo skupine kmetov, ki pa so se junaško branili ter ubili deset volkov.

— Jugoslovenski mizar podedoval v Ameriki milijone. Mizar v Subotici Gjuro Ziegler je postal čez noč stokratni milijonar. Podedoval je po svojem stricu v Ameriki 4 in pol milijonov dolarjev. Značilna za mentaliteto novega milijonarja je izjava, ki jo je podal novinarjem, ki so ga vprašali, kaj bo počel s tolikim denarjem, odgovoril jim je namreč, da bo zidal v Subotici hiše, da ublaži stanovanjsko mizerijo, bo za zaposlil v svoji delavnici veliko število delavcev ter dal končno mestni občini večje posojilo, da modernizira mesto.

— Tragedija ruskega emigranta. V Budimpešti se je zastrupil te dni ruski emigrant grof Vladimir Jajcovski. Zavžil je 50 g aspirina. Prepeljali so ga umirajočega v bolnico. Vzrok samomora ni pojasnjen. V krogih v Budimpešti živčevih emigrantov je izval sluh velik obžalovanje. Emigranti so uvedli za rodbino grofa kolekto. Grof Jajcovski izvira iz ugledne ruske plemiške rodbine. V caristični armadi je bil gardni nadporočnik. Pozneje je služil v Kolčakovih armadi. Pred dvema letoma je odvedel 16 letno hčerko nekoga uglednega trgovca v Veliki Kanizs ter jo v Budimpešti poročil. Ker starši deklare poroke niso hoteli priznati, je preživljal sebe in svojo mlado ženko v Budimpešti s tem, da je poučeval glasbo. Na Silvestrov večer mu je rodila soproga dete, ki ga je Jajcovski ni bil prav nič vesel. Svoje soproge ni poslal niti na kliniko. Zapustil je pismo, v katerem pravi, da naj se obravi njegovo soprogo, da ga je povzročil travma.

— Gripa ali »španska« se opasno širi po vsej zapadni Evropi. Casopisna poročila so sicer močno pretirana, res pa je, da je obbolelo na tej bolezni doslej na francoskem, španskem, v Angliji, v Švici in na nemškem na stotine ljudi. Ponekod ji zahtevala grdi pa tudi že številne smrtne žrtve. Tako n. pr. poročajo iz Mont Pelier-a, da so umrle tam na tej bolezni tekom treh dni 103 (?) osebe. Večinoma pa je bolezen lažjega značaja. Bolnika muči glavobol, zbadanje v ledjih, v hujših slučajih pride tudi do trenutnih omedlevic. V Londonu se je bolezen tako razpela, da leže v posteljah cele rodbine ter se na zvonjenje nikdo ne odzove. Zdravniki imajo ponekod pri sebi večne ključe, da pridejo bolnike lahko obiskat ob vsaki uri podnevi in ponoči. V Nemčiji, kjer je bolezen sicer lažjega značaja, grasi epidemija zlasti v južnih pokrajinah Badena, kjer manjkajo v tovarnah po cele skupine delavcev, ker leže ljudje bolni doma. Kemična tovarna v Oberreinhthalu je morala ustaviti radi prevelikega števila obolelih delavcev obratovanje.

— Strašen samomor. V Neaplju je izvršila te dni neka 50 letna žena radi neozdravljive želodčne bolezni samomor s tem, da se je bila s steklenico po senu, dokler se ni zgrudila smrtonosno poškodovana. Originelna samomorilka je poškodbam kmalu nato podlegla.

— Katastrofalna eksplozija v San Franciscu. Iz nekega dvigala na električni pogon je odskočila te dni v poslopje »First National Bank« v San Franciscu iskra, ki je užgala okoli 5000 kubnih čevljev plina, ki je uhaljal iz poškodovane cevi. Sledila je silna eksplozija, ki je razrušila bančno poslopje in vsa sosednja poslopja je zahtevala tudi večje število človeških žrtev.

— Težka eksplozijska katastrofa na francoski jadernici. Na krovu francoske jadernice »Richelieu« v Baltimore-u se je pripetila te dni iz doslej neznanih vzrokov težka eksplozija. 6 oseb je bilo ubitih, 32 pa težje ali lažje ranjenih.

— Premožen trgovec v Apatinu potvoril menice. Te dni je bil aretiran v Apatinu tamkajšnji premožni trgovec Franjo Beutler. — Beutler je dvignil pri »Obči privredni banki« v Somboru na podlagi menice s falsificiranimi podpismi vsoto 60.000 Din. Ko je hotela banka dolg intabulirati na posestava na menici z Beutlerjem sopsodpisanih oseb: njegove soproge, trgovca Josipa Šilerja in njegove sestrice, so te tri osebe izjavile, da so njihovi podpisni falsificirani. Aretiran je Beutler priznal, zagovarja pa se, da je imel »čisto pošten namen« ter da je hotel uporabiti denar za razširjenje svoje trgovine in bi ga bil pozneje vrnil. Seveda so ga pridržali kljub temu v preiskovalnem zaporu.

— Afera radi prostozidarjev v Osijeku. V hrvatskem katoliškem ženskem društvu v Osijeku je prišlo do zanimivega spora. Med revizorji društva se nahaja arhitekt Aksamo-

vić, predsednik tamošnje trgovske zbornice. Na zadnjem obnem zboru društva je bilo ugotovljeno, da je arhitekt Aksamović obene n tudi član prostozidarske lože. Vsled tega je izbruhnila v ženskem društvu pravcata revolucija. Aksamovičeva soproga, podpredsednica društva je svoje mesto odložila. Društvo je poslalo posebno deputacijo k škofu s prošnjo, da zadevo na ta ali oni način uredi.

— Zastrupljenje s svetilnim plinom. Štirje v olomški deželni hiši zaposleni delavci so se podali te dni po končanem delu v kopalnico, nahajajočo se v kleti omenjenega poslopja. Uro pozneje, ob polnoči, so ugotovili stanovalci, da uhaaja iz kopalnice plin. Vlomili so vrata in našli vsi štiri delavce mrtve. Delavci so se zastrupili s plinom, ker niso znali ravnati s plinovim pečjo.

— 6 smrtnih obsodb v Irkutsku. V Moskvi se je vršil te dni monstre proces zoper tolo irkutskih komunističnih defraudantov, ki so oškodovali državo za več desetstisoč rubljev in diskreditirali državno oblast. 6 glavnih obtožencev je bilo obsodjenih na smrt.

— Čedni sinovi. Iz Varšave poročajo: Pri Tornu je obsel te dni neki bandit Gayacz, ki je bil odpušen pred kratkim iz ječe, kjer je odsedel daljšo kazen, svojo 70 letno mater z železno žico, 6 moričevskih bratov sedi v ječi, obsodjen na doživljenjsko ječo.

— Iz protialkoholne Amerike. V dežele prohibicije v Zedinjenih državah si znajo ljudje pomagati. Par dni pred prazniki je prišla v promet nova »voda za lase« v precej velikih steklenicah. V par dneh so pokupili državljani »suhe« Amerike skoraj vso velikansko zalogo »vode za lase«. Pozneje, ko je bilo že prepozno je prišla policija na to, da je vsebovala »voda za lase« velik procent alkohola, iz katerega se je dal napraviti s pomočjo drugih dodatkov prav izborn liker.

— Če se defraudant preveč napije. Berlinska policija je prejela te dni iz Dortmundu poročilo, da je defraudiral tamkajšnji poštni tajnik Alfred Höhne 83.130 mark ter pobegnil najbrže v Berlin. Vse iskanje je bilo zaman. Predvčerajšnjim pa je naletela neka policijska patrulja v elegantnem nočnem lokalu neznane gospoda, ki je imel zbrano okoli sebe deset oseb broječo družbo dam in gospodov ter je plačeval eno buteljko šampanjca za drugo. Ker se je zdela potratnost neznanca policijskim organom sumljiva, so ga pozvali, da se legitimira. Ker je bil možakar tako pijan, da ni bilo spraviti nobene besede iz njega, so ga preiskali. V njegovih žepih so našli dokumente, iz katerih je razvidno, da je identičen s pobeglim defraudantom. Pri sebi je imel tudi večji del poverljivega denarja. Höhne je bil aretiran, bil je pa tako pijan, da so ga mogli zadržati šele naslednje jutro. Priznal je, da je identičen z iskanim poštnim tajnikom ter izjavil, da se je nameraval odpeljati s poverjenim denarjem preko Hamburga v Ameriko. Ko pa je prišel v Berlin, je pričel takoj popivati in to je bila njegova nesreča, zakaj, ko je prišel čas odhoda, je bil tako pijan, da ni mogel vstati s stola.

— Dve budimpeštanski pustolovski aferi. Iz Budimpešte poročajo: Nad 40 članov deželne zveze madžarskih juvelirjev in urarjev je vložilo pri policiji zoper načelnika društva Karla Aczel-a ovadbo radi goljufije. Aczel je nabiral člane, si dal izplačevati od njih kavcije, končno pa jo je odkuril z denarjem in svojo ljubico brez sledu. Ogoljufal je ljudi za več sto milijonov madžarskih kron. Aczel-a so že svoječasno na Dunaju »zašili« radi raznih pustolovčin. Istotako radi velikih goljufij išče budimpeštanska policija nekoga Ivana Kendeja. Kende je bil ugleden član organizacije probujajočih se Madžarov in eden od »najboljših« Honthajevih oficijer. Lopov je izsiljeval raznim osebam, zlasti višjim uradnikom denar s tem, da jim je grozil z »odkritjem«. Pobegnil je najbrže v Avstrijo.

— Za 25.000 funtov sterlingov diamantov zaplenjenih. Te dni so zaplenili londonski financarji nekemu mornarju, ki se je pripeljal v London na nekem inozemskem parniku za 25.000 funtov sterlingov diamantov. Mornar je imel skrite dragulje v stari nogavici. Londonska carinska oblast domneva, da ima opraviti s članom dobro organizirane tihotapeke družbe, ki iztihotaplja dragulje preko belgijskih luk iz Evrope v Ameriko.

— Nov opojen strup. V Milanu je bil te dni aretiran znan tihotapec s kokainom, Moščini. Pri njem so našli 200 g nekega tajinstvenega opojnega praška. Neznani strup v seznamu prepovedanih narkotičnih sredstev sicer ni naveden, vendar pa govori vse zato, da učinkuje prav tako usodopolno kot kokain.

— Konec zakona umetniške dvojice. Iz Berlina poročajo: Ze dalje časa so krožile v Berlinu govorice, da se namerava umetniška dvojica, igralca Käthe Dorsch in igralec Harry Liedke razporočiti. Te dni ju je sodišče res razporočilo, in sicer na podlagi medsebojnega sporazuma.

— Davek na bubikopf. Magistrat španskega mesta Almedrago je predlagal v mestnem parlamentu, da naj bi se pobiral odslej na »bubikopf« davek. Mestni očetje so predlog za enkrat z dnevnega reda odložili ter razpisali rajši nagrado za najlepšo deklico z dolgimi lasmi. Če to ne bo pomagalo, pride predlog na obdoben »bubikopf« ponovno na glasovanje.

— Sedemletni deček, ki je postal milijonar. 7 letni Rupert Clarke, sin sira Rupta Clarke-a, je dobil letos lepo božično darilo. Njegov oče je umrl v svoji vili v Monte Carlu ter zapustil svojemu sinu vse svoje premoženje v skupnem znesku 1 milijona funtov sterlingov in naslov avstralskega baroneta. Stari oče mladega milijonarja je bil angleški mesar ter se je bil izselil leta 1840 v Hebart v Tasmaniji kjer je nadaljeval svojo mesarsko obrt. Kmalu pa se je jel pečati s špekuliranjem z zemljišči. Imel je srečo. Pridobil si je velikansko premoženje, ki ga je zapustil svojemu sinu. Njegov sin je bil pozneje imenovan za baroneta. Bil je prvi in edini baronet v Avstraliji.

— Kolektivni roman. Zdi se, da bo prišla na Ruskem v modo »zadružna literatura«.

25 sovjetskih pisateljev je namreč te dni sklenilo, da bodo spisali skupen roman. Vask od njih bo napisal en kapitej. S tem hočejo li pisatelji dokazati, da ni treba, da bi morala biti vsaka povest individualna kreacija. Med avtorji projektiranega romana se nahajajo zelo nadarjeni pisatelji, kot Babel, Leonov, Lidin, Fjedor, Tolstoj ml. in Sostčenko.

— Prodaja posestev v sovjetski Rusiji. V Gruziji so prišle sovjetske oblasti na sled slučajem formalne prodaje posestev. Ker sovjetska zakonodaja privatno last glede zemljišč kategorično negira, so bili obdolženci obsodeni na izgubo zemljišč in kupnine. Ta prvi slučaj prodaje zemljišč v sovjetski uniji vzbuja v Rusiji splošno pozornost.

— ? 234.200.— Din znaša skupna vrednost dobitkov III. književne tombole Jugoslovenske Matice. Dobitki obsegajo samo slovenske leposlovne knjige, in sicer 150 amb po 6 knjig, 120 tern po 10 knjig, 80 kvaletn po 14 knjig, 50 činkvin po 17 knjig in 5 tombol po 17 knjig ter knjig po prosti izbiri od 600 do 1200 Din. Glavni dobitki — vseh 46 letnikov »Ljubljanskega Zvona« — je vreden nad 10.000 Din. Zrebanje se prične 4. februarja in traja do 25. marca. Izrebanje številke bodo redno objavljene vsako soboto oziroma nedeljo v vseh slovenskih dnevnikih. Tombolske tablice po 3 Din so naprodaj pri vseh šolah v Sloveniji in vseh podružnicah Jugoslovenske Matice. Dobe se tudi v pisarni Jugoslovenske Matice, Selenburgova ul. 7-II.

— Gospodinski koledar Jugoslovenske Matice je vsaki slovenski gospodinjti potreben. Naprodaj je po vseh knjigarnah. Naročila sprejme tudi Jugoslovenska Matica v Ljubljani, Selenburgova ul. 7-II. Cena 20 dinarjev, za člane 15 dinarjev.

— Slovenski bijografski leksikon. Drugi zvezek tega dela je izšel in se bo razposlal te dni vsem, ki so delo doslej naročili. Nove naročnike sprejema podpisano založništvo. Posamezni zvezki se ne prodajajo, ne da bi se naročilo celo delo. — Naročniki plačajo za celo delo ali takoj 500 dinarjev, ali pa vsaj posamezni zvezek, kadar izide 90 dinarjev. — Založnica Zadruga gospodarska banka d. d., Ljubljana. (136).

Ljubljana.

1— Kriza antične demokracije. V društvu »Soča« predava danes v soboto, dne 8. januarja 1927 v restavraciji »Ljubljanski dvor« g. dr. Stojan Bajič o temi: »Kriza antične demokracije«. Predavatelj nam bo orisal nastanek, razvoj in propad stare demokracije, pojav, ki ga doživljamo tudi v naših dneh. K temu predavanju, ki bo zelo živahno in ob enem tudi zabavno vabimo ne le »Sočane« ampak tudi prijatelje našega društva. Začetek ob pol 21. uri zvečer. Vstop prost. Dobrodošli vsi.

1— Nadzorniki progovne službe strokovni odsek UJNZB vabi vse tovarše na važen širši sestanek, ki se vrši v nedeljo, dne 9. t. m. ob 14. uri v steklenem salonu kolodvorske restavracije ljubljanskega gl. kolodvora. Prosimo sigurne udeležbe vseh službe prostih članov. — Odbor.

1— Dnevni red javnega zborovanja: »Naše gledališče pred katastrofo«, ki se vrši v nedeljo 9. t. m. ob 10. uri dopoldne v operi, je sledeči: 1. za »Udruženje« govori g. J. Betetto, 2. za »Podsvez muzičara« govori g. Bravničar. Prosimo vse gospode, ki bi event. hoteli govoriti na tem zborovanju, da se radi potrebnega reda pri podeljevanju besede zglašajo tekom današnjega dne v tajništvo organizacije bodosi ustmeno bodisi pisмено, ali pa vsaj pred zborovanjem. Govorniki se bodo vrstili po časovnem redu prijave. Za g. govornike in povabljenosti se rezervirane prve štiri vrste parterja. Prosimo cenj. občinstvo, da se pokori rediteljem. Operno poslopje se odpre točno ob pol 10. uri. — Odbor.

1— Mestno drsališče pod Tivolijem bo v slučaju ugodnega vremena, jutri, dne 8. januarja 1926 otvoren.

1— Osrednje društvo nižjih poštinih uslužbenec priredi danes zvečer v Narodnem domu ples. Začetek točno ob 20. uri zvečer.

Maribor.

m— Prebivalstvo Maribora. V minulem letu 1926 je bilo rojenih 865 otrok, umrlo pa je 496 ljudi. Porok je bilo 375.

m— Iz zdravniške službe. Primarij mariborske splošne javne bolnice dr. Janko Deronšek je bil imenovan od ministra za narodno zdravje za rednega člana državnega zdravstvenega sveta v Beogradu, sanitetni šef dr. Jurečko v Mariboru pa za njegovega namestnika. Iskreno čestitamo!

m— Proslava petdesetletnice umetniškega delovanja g. A. Danila na mariborskem odr. Sredi prihodnjega tedna bo v našem gledališču izredno pomembno slavlje in sicer bo proslavil Nestor slovenskih igralcev g. A. Danilo petdesetletnico svojega neprekinjenega umetniškega delovanja. Nastopil bo v naslovni vlogi izvrstne moderne komedije »Večni mladenič«. Dasi slavljenec ni član mariborskega gledališča, je vendar naša prijetna dolžnost, da se i Maribor spomni velezasluzenega umetnika in enega prvih pionirjev slovenske igralske umetnosti. Ze danes blagohotno opozarjamo vse občinstvo, dalje zlasti vsa kulturna društva in organizacije na ta častni jubilej, ki zasluži vso našo pozornost.

m— Nov kemijski laboratorij. Na Trgu Svobode v Mariboru je bil otvorjen te dni na privatno iniciativno nov kemijski preiskovalni laboratorij za industrijo, trgovino in poljedelstvo.

m— Napad na cesti. Inž. Dolkowski, direktor v delavnicah državne železnice v Mariboru, se je vračal v torek okoli 8. ure proti domu onstran Drave. Malo pred svojim stanovanjem pa je bil napaden od večje gruče ljudi, ki so ga pričeli pretepati. Zbili so mu naočnike z oči, poškodovali mu obraz in ga na telesu težko ranili. Prepeljan je bil v bolnico. Ko ne bi bili napadalec prestrašili občinstvo, bi bil inž. Dolkowski zadobil gotovo še večje poškodbe. Kot čujemo, je policija »junaškim« napadalcem na sledu.

Prosveta.

Na klavirskem koncertu pianistke Karmele Kosovelove je kot prva programna točka Brahmsova balada op. 10. To delo slavne duanskega skladatelja in dirigenta se naslanja na nordijske in starogermanske pravljene vire. To skladbo je napisal skladatelj, inspiriran po besedah Herderjeve pesnitve »Tvoj meč — kaj je tako krvav? Edward! Od kod prihajaš tako pobit?« V prvem delu balade riše skladatelj krvav čin umora nad lastnim očetom. V II. in III. stavku se godba polagoma umiri ter učinkuje na koncu kot očiščenje. Občinstvo orozarjamo na koncert mlade slovenske pianistke, za katero so vstopnice v predprodaji v Matični knjižarni.

Na vseh koncertnih sporedih letošnje sezone se blesti ime nesmrtnega Beethovna. Dve izmed njegovih številnih klavirskih skladb si je izbrala tudi pianistka Karmela Kosovelova ter jih uvrstila v svoj klavirski koncert, katerega izvaja v ponedeljek, dne 10. t. m. ob 20. uri v Filharmonični dvorani. Beethovnov Rondo, ki ga nam zaigra pianistka, je poln nežnosti, enostavnosti in ljubečosti. Živa priča, kako naravnost velikanški je bil Beethovnov genij in kako otroška duša je navkljub težkim življenjskim izkušnjam, bivala v tem umetniku. Ecceissais, delo tega skladatelja pa je ilustracija raznih škotskih plesov.

Ime Maksa Regerja srečavamo danes najpogostejše na koncertnih vsporedih vsega glasbenega sveta. Izredno duhovito in plodovito skladatelj se udejstvuje v vseh možgih glasbenih oblikah. Njegove skladke imajo vse vrline in značilnosti njegove umetniške duše, v njih najdemo globoko melanholijo, veličastno gradacijo, veselje nad življenjem, pa tudi humor. Gdč. Karmela Kosovelova si je izbrala za svoj prvi ljubljanski koncert trio Regerjeve Intermezze, izmed katerih sta dva polna presunljive tragike. Dmol je neobičajno sinkopiran in poln nemirne modulacije. II. del pa se začneja s tožbo in apatičnimi čuti, kako se bori umetnik z množico silami, katerim končno tudi podleže. III. Intermezzo je poln ostrih kontrastov in konča z divnim razodetjem spomladi na planinah. Za koncerte slovenske pianistke vlada v našem mestu veliko zanimanje. Gdč. Kosovelova se je posvetila koncertni umetnosti z vso svojo dušo in vztrajnostjo. Za sedanja nena pot ji zagotavlja velike umetniške uspehe ter jo brez dvoma pripelje do zaželenih visokih ciljev. Predprodaja vstopnic v Matični knjižarni.

REPERTOAR NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI.

Drama.

Začetek ob 20. uri zvečer.

Sobota, 8. januarja: Zaprto.
Nedelja, 9. januarja ob 15. uri popoldne: »Triglavska bajka«. Ljudska predstava pri nižjih cenah. — Izven.
Nedelja, 9. januarja ob 20. uri zvečer: »Pahljača lady Windermere«, premiera. — Izven.
V prosilavo rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije.
Ponedeljek, 10. januarja: »Triglavska bajka«. Red E.
Torek, 11. januarja: Zaprto.
Sreda, 12. januarja: »Pahljača lady Windermere«. — Red B.
Četrtek, 13. januarja: Zaprto.
Petek, 14. januarja: »Pri lepi krčmarici«, premiera. — Red A.
Sobota, 15. januarja: »Peterčkove posrednje s mje«. — Dijaška predstava pri znatno nižjih cenah.

Opera.

Začetek ob pol 20. uri zvečer.

Sobota, 8. januarja: »Grofica Marica«. — Red A.
Nedelja, 9. januarja ob 15. uri popoldne: »Brivec sevilski«. Ljudska predstava pri nižjih cenah. — Izven.
Ponedeljek, 10. januarja: Zaprto.
Torek, 11. januarja: »Ples v maskah«. — Red C.
Sreda, 12. januarja: »Brivec sevilski«. — Red D.
Četrtek, 13. januarja: »Tannhäuser«. — Red E.
Petek, 14. januarja: Zaprto.
Sobota, 15. januarja: »Brivec sevilski. Delaware predstava pri nižjih cenah. — Izven.

Premijera v drami. Dramska noviteta »Pahljača lady Windermere« v kateri igra glavni ženski vloga g. Avgusta Danilova in ga. Nablocka, glavni moški pa gg. Levar in Rogoz se vprizori v nedeljo, dne 9. t. m. in ne kakor je bilo prvotno javljeno že danes v soboto. Predstava se vrši v prosilavo rojstnega dne Nj. Vel. kraljice Marije.

Nedelja v ljubljanski drami in operi. Popoldne ob 15. uri se poje v operi komična opera »Sevilski brivec« v kateri poje vlogo brivca prvokrat na našem odru g. Vekoslav Janko. G. Janko je tekom svojega sodelovanja pri našem gledališču učenec g. Betetta ter je v pevskem oziru izredno napredoval. Ker je znan tudi kot izvrstni igralec smo preverili, da bodo izvedel sicer veliko in težko partijo brivca v splošno zadovoljnost. Poleg tega nastopijo še ga. Lovšetova ter gg. Banovec, Betetta in Zupan. Predstava je ljudska pri nižjih cenah. Tako za odrasle kakor tudi za mladino se vprizori v drami ob 15. uri Golieva »Triglavska bajka«, ki je pri vseh dosedanjih vprizoritvah kaj lepo uspela. Za njo veljajo znižane cene. Zvečer ob 20. pa je v drami premijera »Pahljača lady Windermere«.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU.

Repertoar.

Sobota, dne 8. januarja ob 20. uri zvečer: »Orlovci. Abon. A.

»Pahljača lady Windermere« v Ljubljani. V torek, dne 4. januarja bo v ljub-

ljanski drami premijera komedije Oskara Wildeja. Naslovno vlogo bo igrala ga. Nablocka, v ostalih vlogah pa nastopijo skoro vse gg. igralci in igralci naše drame. V tej igri se predstavi ljubljansko občinstvu po daljši večletni odsotnosti ga. Avgusta Danilova v eni izmed najlepših in najučinkovitejših njenih vlog. Premijera bo izven abonmaja. Po novem letu se vprizori v ljubljanski operi po mnogih letih presledka znamenita Verdijeva opera »Ples v maskah. Studira se v operi poleg Verdijeve opere »Ples v maskah« Sattnerjeva opera »Tajda« in poljska opera »Eros in Psyche«.

Književnost.

LEPA MASKA

Navinškova »Lepa maska« ki jo je avtor s daljši drugo izdal, bo služila vsem našim odrom kot dobrodošlo pripomoček pri režiji predstav. Romanjiljivost mask je namreč ena najšibkejših strani naših diletantskih odrov in le pozdraviti moremo zdravo misel avtorja, da bi mogla primerana priročna knjižica o maskiranju napraviti na tem polju mnogo koristnega.

Vsa knjiga dokazuje, da je njen avtor strokovnjak v svoji stroki in da temeljito pozna in umeva pri nas le malo znano umetnost maskiranja. Ugaja tudi način, kako je avtor razdelil to komplicirano delo in sicer obravnava v prvem delu šminčenje posameznih delov obraza, v drugem pa šminiranje tipov. Kjer pa ne zadostuje samo pripojita in stvarna avtorjeva razlaga, tam mora prisločiti na pomoč slika in s temi je knjiga bogato ilustrirana, tudi z barvanimi.

Knjigo, ki je edina svoje vrste pri nas, toplo priporočamo vsakomur, ki se bavi z gledališčem ali z odrom. Iprečani smo, da bo vsakdo s to knjigo le pridobil. Tudi znanja izdelava knjige zasluži vse priznanje avtorju samemu moremo za njegovo delo le čestitati.

PLANINSKI VESTNIK.

Izšla je 1. številka »Planinskega Vestnika«. Vsebina slednja: Dr. Josip Ciril Oblak: Koroška slovenska Krajina. — Dr. Stanko Tomineš: Severovzhodna stena Jalovca. — Andrija Ristič: Turistične prilike v Srbiji. — Edo D.: + Lojze De Reggi. — Jos. Wester: Grmada ob Šmarni gori. — Obzor in društvene vesti: Predsednik Fran Tomineš odlikovan. Anton Mikuš sedemdesetletnik. — Slike: + Alojz De Reggi. Zimski motiv iz Kopa.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 4 Din, za inozemstvo 60 Din. — Naroča se pri Osrednjem odboru S. P. D. v Ljubljani.

VIDOVIČEV POKRET.

»Dvije kulture.« V založbi knjižnice »Uzga-jatelj« v Sarajevu je izšla brošura »Dvije kulture« Miljenka Vidočevića. Brošura vsebuje avtorjeve vidike na sedanje razmere v Evropi ter se bavi z vprašanjem slovenske duše. Poglavlja brošure so: »O dveh kulturah«, »Privatna in politična morala«, »Izven človeka«, »Dva sistema oblasti«, »Pota etične prosvete«, »Blagost naše slovanske duše«, »Mi smo na razpotju«, »Človek«.

»Društvena dekadencija.« Izšla je druga izdaja knjižice »Društvena dekadencija« Miljenka Vidočevića. Poglavlja te knjižice so: »Evropa je bolna«, »Naše moralno ogledalo«, »Prilicne sile naše narodne rase«, »Religije in njihove organizacije kot faktorji morala«, »Ali je človek cilj ali sredstvo«, »Materijalizem«, »Nacija in poedinec«, »Človek je center«, »Naše šole«, »Wilson, Lenin, Mussolini«, »Etični pokret«, »Premagovanje zapreke«, »Individualizem« in »Bodi človek«.

»Misli in pravila za živote.« Knjiga vsebuje tisoč aforizmov, obsega 160 strani ter je trdo vezana. Vsi aforizmi naglašajo smernice etičnega življenja da dvignejo duhove, okrepe značaje in dajo ljudem gradiva za razmišljanje o največjih problemih življenja. To je zbirka misli največjih duhov človeštva in pomenja prvo knjigo te vrste v naš literaturi. — Knjiga je izšla v založbi biblioteke »Uzga-jatelj«.

Sport.

1 milijon dolarjev za boksmatch. Znani ameriški manager Tex Rickards je ponudil Gene Tunneyu, zmagovalcu Jack Dempseyja, 1 milijon dolarjev kot honorar, če nastopi v revanšnem matchu proti Dempseyu. To je dosedaj največja svota, ki jo je kdaj kak manager ponudil nekemu bokserju. Če sprejme Tunney to ponudbo, se bo vršil boj v newyorškem baseball-parku. — Nasproti tej vesti, ki se pa nam zdi neverjetna, pa poročajo ameriški listi, da sta tako Jack Dempsey kakor njegov bivši najhujši izivalec, zamorec Harry Will's, samo še senca samih sebe, tako da se ameriški listi norčujejo za njih. Notica o milijonu dolarjev pa je vendar samo reklama za Tunneya, kajti Dempsey je skoraj gotovo definitivno propadel, v zgodovini boksa, namreč dosedaj še nobeni slučaj ni znan, da bi si bil bokserjski prvak, ki je bil enkrat premagan, naknadno zopet priboril svetovno moštvo in to iz lahko umljivih vzrokov.

Koliko zasluži ameriški prvovrstni bokserji. Gene Tunney, novi svetovni prvak v težki teži, nastopa v nekem varietetu v St. Louisu. Tedensko zasluži 350.000 dolarjev. Če se le ne bo polenil, oziroma če se ne bo udal pijači, ki je tudi v »suh« Ameriki bogatešem dostopna ali pa ženskam, bo zaslužil še težke milijone.

Za mraz nedostopna mora biti newyorška plavalca Lottie Schwammel, ki je preplaval

Delaware-river pri treh stopinjah vodne temperature v 10 m. 30 s. Amerikanka se je primerno utrdila za ta poskus z gimnastičnimi vajami, ki jih je izvajala v tanki obleki na ledenih ploščah, leže in stoje.

Laolino zmaga v Ameriki. V svojem prvem boju na ameriškim tleh je izvojeval Laolino gladko zmago nad známim newyorškim bokserjem Martinom O'Grady. Porazil ga je knock-out kar v prvi rundi. Ta uspeh je vzpudil v strokovnjakih krogi veliko pozornost in bo Laolino gotovo ugledil pot do nadaljnjih uspehov.

Nov teniski prvak na Francoskem. Pri pariškem tožnem turnirju je izzvala veliko senzacijo zmaga Landry-a proti Jeanu Barotru, ki je podlegel 6 : 2, 2 : 6, 6 : 4. La Landryjev uspeh ni samo posledica Barotrove nepozornosti, je dokazal njegov srdit odpor proti Lacosti, ki je zmagal z največjo težavo 8 : 6, 6 : 2, 8 : 6. — Tudi v moskem doblu je bil pri tej priliki zaznamovati trd boj, kar pa je Lacoste-Borotra zmagal šele po 4 s 2 s 6 : 8, 8 : 6, 6 : 3, 6 : 3 proti nasprotnemu paru Brugnon-de Riccienu. V zmagi doblu je zmagal par mme Le Bessnerais - mme Bourgeois proti paru mme Grasso - mme Cousin 6 : 3, 8 : 6. V ženskem singlu je zmaga Angležinja miss Bennett proti mme Bordon 8 : 6, 3 : 6, 6 : 2.

V ženski lahki atletiki so Nemke prve. Mednarodni ženski športni savez je priznal nič manj kot 5 nemških višinskih uspehov za svetovne rekorde, in sicer: tek 100 m v 12.4 sek. gdč. Wißmann, 4 × 100 m štafeta 50.3 sek. Berl. sportklub, met diska 38.34 m gdč Reutter, 10 × 100 m štafeta 2212.8 sp. klub Charlottenburg in met kopja gdč. Schumann 35.495 m. Priznanje je v toliko naletelo na težkoče, ker je zastopnik Poljske ugovarjal.

Prve vrhove uljudnosti imenuje neki švedski list Francoze Brugnona, Lacosta in Borotra, ki so poročali v nekem pariškem dnevaiku, da sta se morala Brugnon in Borotra proti Lacosti in »Mr. G.« (pseudonim švedskega kralja) zelo naporno boriti. Tudi če se prizna absolutno jako dobra in za tako starega gospoda uprav fenomenalna tehnika švedskega kralja, vendar prekaša uljudnost Francozov njihovo teniško umetnost.

Olimpijaca gluhomemih. Mednarodni kongres gluhomemih v Bruslju je v principu odobril prireditve lastnih olimpijskih iger za gluhome, ki naj se vrši prvič po amsterdamski olimpijadi l. 1928. Holandska vlada je že dovolila znatno denarno podporo. Druga olimpijada se vrši l. 1932 v Berlinu, tretja l. 1938 v Rimu. Program za te igre je tudi že določen. Vseboval bo teke na 100, 200, 400, 800, 1500, 5000 in 10.000 m, 110 in 400 m lese, skok v vis in daljavo ter s palico, sunek krogle, met kopja, štafetne teke 4 × 100 m, 4 × 400 m in 100 + 200 + 400 + 800 m; dalje košarske dirke na 1 km in 50 km in cestna dirka na 150 km, slednjič plavanje 100 m v prostem stilu, 100 m hrbtno, 200 m prsno, 1500 m pr. stilu, 100 m prsno, 4 × 100 metrov štafeta pr. stil. Razen tega se vrše še telovadnje, nogometne in teniške tekme in streljanje na golobe.

Gospodarstvo.

PROTI NAMERAVANEMU ZVIŠANJU TARIFE V NEZGODNEM ZAVAROVANJU.

Obrtna zadruga lesnih strok v St. Vidu pri Ljubljani je vložila na ministstvo za socialno politiko sledeči protest:

»Ravnateljstvo Srednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu je v svoji zadnji seji sklenilo, da se ima poslovni primanjkljaj nezgodnega zavarovanja, ki znaša za leto 1925 Din 17.122.485.62, delno kriti s povišanjem prispevkov in da se v ta namen odredi, počenši s 1. januarjem 1927, povišanje prinosne tarife v nezgodnem zavarovanju od 5% na 7% od zavarovalne mezde za odstotek opasnosti 100.

Po predlagani tarifi bi se prispevki povišali za približno 3 milijone dinarjev letno. Ker so dosednji bolniško zavarovalni prispevki itak previsoki, tako da ubijajo gosp. razvoj naših pridobitnih slojev, odločno protestiramo proti nameravanemu povišanju teh prispevkov, kar bi sedanji težki položaj še poostroilo.

Zahtevamo pa najodločneje, da se zakon o zavarovanju delavcev kočno novelira, da se odstranijo vsi nedostaki, ki so se pokazali pri praktičnem izvajanju zakona, kar bo k sanaciji pasivnega poslovanja nezgodnega zavarovanja vsakakor največje pripomoglo. Da se nezgodno zavarovalni zavodi ne upravljajo racionalno, najjasneje dokazuje dejstvo, da znajo upravni stroški nad 30% vseh prispevkov in da znaša povprečni odstotek na upravnih stroških vseh okrožnih uradov 18.5%.

Nismo proti socialnemu zavarovanju, vendar zahtevamo najodločneje, da se to zavarovanje upravlja predvsem gospodarsko! Negospodarsko zavarovanje, ki z bremeni sili posamezna podjetja, da ustavljajo svoje obrate, ki tirajo mogoča obrtnika na rob gospodarskega propada, je vsakakor nesocialna. Zahtevamo kar najodločneje, da se sedanja bremena, ital: že neznosna in nesocialna, znižajo, ne pa povišajo.

LJUBLJANSKA BORZA.

Dne 7. januarja: Zaključek: 4 vagoni lesa. Tendencja v lesu mlačna, v deležnih produktih čvrsta.

ZAGREBSKA BORZA

je bila radi pravoslavnih božičnih praznikov zaprta.

BORZE.

Curih. 7. januarja. Beograd 9.1275, Praga 15.33, Berlin 123.023, Newyork 518¹/₁₆, London 25.1425, Pariz 20.47, Milan 23, Dunaj 72.975, Pudinpešta 90.65, Bukarešta 2.725, Sofija 3.75.

To in ono.

UMETNA SVILA IN EKSPLOZIVNA SREDSTVA IZ SMETI.

Splošna prizadevanja, da bi se ogromne količine smeti industrijalno izkoristile, beležijo v zadnjem času zopet velike uspehe. Tako se je n. pr. posrečilo kemikom, da so našli proces, ki omogoča proizvajanje uporabne umetne svile in eksplozivnih sredstev iz smeti. Izumitelj nove metode je berlinski inženier Kurt Gerson. Inženjer Gerson je dosegel na tem polju v zadnjem času naravnost sezacionalne uspehe.

Doslej so izdelovali iz smeti umetna gnojila, plošče za trotoarje, lepenko, s primesjo cementa kamenje, izolirne plošče, material za pokrivanje streh — množice pride še do tega, da bodo vlivali iz mase cele nezgorjive termične hiše. Vendar pa produkcija ni bila rentabilna, vsled česar se je berlinska mestna občina živahno zanimala za možnost efektivnejše izkoriščanja smeti, kar je tembolj razumljivo sprito dejstvo, da je treba izvoziti iz Berlina vsak dan mnogo nad 1.000.000 kub. metrov smeti. Iz teh smeti so nagromadili v gozovih krajih cele umetne hribe.

Po Gersonovem sistemu pa se izkorišči velika količina stvari, ki so ostale doslej neproduktivne.

Gersonov proces ostoji v bistvu v sledečem: Smeti se najprej presejejo, tako da se ločijo drobnejše stvari od večjih. Z elektromagnetom se izločijo nato železne sestavine. Nato se izberejo kosti, steklo in podobno. Ko so izločene te stvari, ki se predelajo posebej, pride ostanek in pnevmatično separacija, ki izloči material za izkovanje volno, ga spravi v stroj, ki izdeli volno in desinficira in očisti, nakar sledi nadaljnji kemikalni in tehnični proces, ki jih tu rdi pomankanja prostora ne moremo opisati.

Iz ostankov sojivja, krompirjevih lupin, božikov lesa, gumijah itd. se pridobiva po tem sistemu katran, ožje, ožetova kislina, več vrst olja in gorljivih plinov. Producira se celo umetna svila in strelni bombaž. Mogoče pa se bo posrečilo tekom časa tudi še iz zrdnjega ročduja producirati marsikaj, o čemur dames kemiki niti ne sanjajo.

VROČEKRVNA DGODOVŠČINA.

Začetek drame datira še iz leta 1906. Takrat je prišla lepa ciganka Mara Sokolović v Zrjavincu z Blažem Jagatičem ljubezensko razmerje. Tri leta je trala medsebojna sreča. Začetkom četrtega leta pa si je »svobila« Marino srce oženjeni poljski čuvaj Šandor Vuger. Novi ljubček je podaril ciganki koseček zemlje na katerem ji je sezidal hišico za neke ljubezenske sestanke. Blaž Jagatič se je s srdom v srcu umaknil.

Leta 1914. je izbruhnila vojna in Vugra so poklicali k vojakom. Ker Mara ni bila naveličana sama biti si je izbrala, ker ni našla boljšega objekta, cigana Frana Maurovića, ki ga je celo poročila. Kljub temu sta si z Vugerjem prav pridno dopisovala.

Ko se je vrnil Vuger domov, je Mara hišico že davno podrla in živela je navidezno v prav lepi slogi s svojim možem. Vugerja to ni niti najmanj zanimalo. Sezidal je Mari novo hišo ter nadaljeval z njo skrivno ljubezensko razmerje.

Dne 15. julija je prenočeval zopet v Mirini hišici. Komaj sta zaspala, in je vzbudilo močno trkanje. Mara je skočila s postelje ter odprla večna vrata. Pred se je zagledala svojega nekdanjega ljubčka, v čigar roki se je svetil bajonet.

»Kdo je pri tebi? je vprašal razjarjeni možar.

»Moj gospodar, Šandor Vuger,« je odgovorila Mara.

»Kakšen gospodar?« je zahteval Blaž, odrinil Mara na stran ter udrl v hišo in navalil na svojega srečnejšega tekmeča. Vuger je bil pograbil med tem puško, toda Blaž je bil hitrejši. Izvil mu je orožje iz rok ter ga zaljal.

»Blaž, Blaž, kaj si storil?« je vzkliknila Mara ter prosila merilca s povzdignjenimi rokami milosti.

Blaž pa je navalil tudi nanjo ter jo renil z bajonetom na roki, vendar pa se je posrečilo Mari pbehniti, predno se ji je pripetilo kaj hujšega.

Vsled raznih tehničnih zaprek se je proces tako zavlekel, da se je vršila glavna obravnava zoper Jagatića šele te dni.

Mara, ki je krvavo dramo povzročila, ni bilo v Zagreb k obravnavi. Zato pa je prišla mlada Marica Marković, n'ena predhodnica v Blaževem srcu, ki je hotela dokazati Blažev alibi. Ker se je pa zapletla pri tem v protislovja je predlagal državni pravdnik, da se uvede zoper njo kazensko postopanje radi krivega pričevanja, nakar je bila odvedena v preiskovalni zapor, kamor je sledila možu s ključki ne da bi zinila besedico.

Blaž, ki ni smatral zvesto dekle vredno besedice, taji na vse pretege.

Obravnava je bila v svrhu zaslišanja novih prič preložena.

Edward Kipling.

139

Knjiga o džungli.

»Pravim, ali je to prav, če Črni panter tako muli, kašlja, tuli in se valja? Pomni vendar, da sva gospodarja džungle, ti in jaz.«

»Ej, da; slišim človeški mladenič.« Bagheera se je urno prevrnil in se je usedel poln prahu po razmršeni črni koži. (Odlagal je pravkar zimski kožuh.) »To je, da sva gospodarja džungle,« je ponavljal Bagheera. Mowgli? Kdo tako modro? Glas mu je bil čudno zagotavljal, tako, da se je Mowgli okrenil, da vidi, če se Črni panter slučajno ne norčuje iz njega; v džungli imajo namreč vse polno besedi, ki se glase enako, a pomenijo vse kaj drugega. »Dejal sem, da ni dvoma, da sva gospodarja džungle,« je ponavljal Bagheera. »Ali sem kaj napačnega storil? Nisem vedel, da človeški mladenič ne leži več na tleh. Ali mar leta?«

Mowgli je sedel, držal komolce na kolenih in se oziral ob dnevnem svitanju preko doline. Nekje zdolaj v gozdu je neka ptica slušala s hrupnim, hreščočim glasom zapeti prve napeve pomladanske pesmi. Ti glasovi niso bili niti senca glasnega petja, kakor ga je prepevala pozneje v letu, ali Bagheera jih je slišal.

»Saj sem rekel, da je čas novega govorjenja blizu,« je zarental panter in mahal z repom.

»Slišim,« je odvrnil Mowgli. »Bagheera, kako je to, da se treš po vsem živcu? Sonce je toplo.«

»To je Ferao, škrlatno rdeča žolna,« je dejal Bagheera. »Ni še porabila svojega glasu. Sedaj se moram še jaz spomniti na svoje petje,« in prišel je presti in tiho peti sam pri sebi, nato pa je iznova nezadovoljen poslušal.

»Danes ni divjačina na nogah,« je rekel Mowgli lenobno.

»Mali brat, ali imaš obe svoji ušesi zamašeni? Saj to ni geslo za ubijanje, ampak moj spev, ki si ga pripravlam za potrebo.«

»Porabil sem na to. Sicer pa bom že vedel, kdaj

je prišel čas novega govorjenja; takrat namreč pobegneš ti in ostani in me pustite samega.« Mowgli je govoril nekam razjarjeno.

»Ampak v resnici, Mali brat,« je prišel Bagheera, »ni večno ne ...«

»Pravim, da je tako,« je rekel Mowgli in ježno iztegnil kazalec. »V resnici pobegnem, jaz pa, ki sem gospodar džungle, moram seveda noudi sam samcat. Kar je bilo tam, ko sem si hotel nabrati sladkega mesa s polja človeškega krdeca? Poslal sem njegova sem — torej sem poslal — do hatinja in mu velel, naj pride v taki noči in natrga z rucem isto sladko travo zame.«

»Samo dve noči pozneje je prišel,« je odvrnil Bagheera in nekoliko poceni, »sledeč sladke trave, ki ti je tako pogodu, pa ti je nargal tohako, da je noben človeški mladenič ne poje v vsen nocen deževja. Njegova krivda ni moja.«

»Tisto noč ni prišel, ko sem mu poslal glas. Ne, ampak tisti je, letal in rjeval v mesecini po domnan. Njegova sled je bila tolika, kakor da bi jo taje sloni naredili, kajti ni se hotel sariti med dreve. V mesecini je pisal pred hisani človeškega krdeca. Sam sem ga videl, a vendar se ni hotel priditi k meni. In jaz sem gospodar džungle.«

»Bil je pač čas novega govorjenja,« je odgovoril panter vedno jako pomirno. »Morebiti ga disti čas nisi pozval z geslom, Mali brat. Poslušaj Feraa.«

Kakor je vse karalo, se je Mowglijeva saba volja razkrala. Ležal je vznok podpirajoč glavo z rokami, oči zapre. »Ne vem — ali pa mi nič mar,« je odgovoril zaspalo. »Zelodec mi je težak. Zaspiva Bagheera. Naredi mi vzglavje za glavo.«

Panter se je zopet vlegel in vzdihnil, ker je še vedno sasal, kar se je Ferao vežbal za pomladanski čas novega govorjenja.

V indijski džungli preidejo letni časi malodane brez razpredelbe drug v drugega. Na videz sta samo dva — mokri in suhi letni čas; ako pa pogledaš malo natančneje pod ploho dežja in oblake prahu in cglje, boš našel, da se vsi štirje vrsajo v naravnem redu. Pomlad

je najudovitejši letni čas; ona namreč ne pokrije golega polja z novim listjem in cvetjem, temveč pospravi in odstrani razno preživelo šaro napel zelenih rastlin, ki jih je mila zima pustila živeti, in naredi, da se delna porašena, stara zemlja počuti zopet novo, svežo, mlado. In vse to opravi tako dobro, da ni pomladi na svetu kot je pomlad v džungli.

Tako se zgodi, da so en dan vse stvari utrujene, in celo vonji, ki plavajo po mežavnem zraku, so stari in obrabljeni. Človek si ne more razločati tega, ampak tako se vse čuti. Zatem pa pride drug dan — za oči se ni prav nič izpremenilo — ko so vsi vonji sveži, prijetni, in se brke džungelskega ljudstva tresejo v samih koreninah in jim zimska dlaka odpada v dolgih mokrih kodrih. Nato pride morebiti nekoliko dežja in vse dreve, grmovje, trstje, nahovje in razline s sočnatimi listi se vzbude z nekim šumom rasti, ki ga malodane lahko slišite. V tem šumu pa se glasi dan in noč neko globoko brnenje. To je glas pomladi, treslajoče brnenje, ki ne izvira ne od čebel ne od padačče vode, niti od vetra v drevesnih vršičkih, temveč je glas toplega, srečnega sveta.

Do tega leta se je Mowgli vedno veselil prihoda letnih časov. On je ponavadi uzrl prvo pomladansko oko v travi, prvo kopo pomladanskih oblakov, ki nimajo podobnega v džungli. Njegov glas je bil slišati po ra njih vlažnih krajih, kjer so cvetlice cvetele in zvezde svetile; pomagal je velikim žabam v njihovih zborih ali opasal male sove, ki skovljajo po belih nočeh. Pomlad je bila čas, ki si ga je izbral za svoje počede kakor večina njegovega ljudstva — hodil je, zgolj iz radosti, da se je gibal po toplem zraku, trideset, štirideset, celo petdeset milj daleč med mrakom in jutranjo zvezdo, in se je vračal sopihajoč, smejoč in ventan z neznanimi cvetlicami. Pri teh klicih džungle mu njegovi štirje volkovi niso sledili, temveč so šli z drugimi volkovi prepevat pesmi. Džungelsko ljudstvo in na pomlad jako mnogo posla in Mowgli jih je slišal, kako so grčtali, kreketali in žvižgali, kateremu rodu so pač pripadali.

(Dalje prihodnjic.)

Najboljši šivalni stroj in kolo
in edino in

GRITZER in ADLER

na dom, obrt in industrijo
v vseh opremanih.

Isotom pletilni stroj DUBIED
Post v vseh vrstah izdelave.

Večletna garancija
brezplačno za popravilo.
Malo cene, tudi za otroke.

Josip Petelinc
Ljubljana
Mik. Prešernovega spomenika.

„Vinocet“ tovarna vinskega kisa,
d. z o. z., Ljubljana,
nudi

najlinejši in najokusnejši namizni kis iz vinskega kisa.

ZAHTEVAJTE PONUDBO!

Tehnično in higijenično najmodernejše urejena kisarna v Jugoslaviji.

Pisarna: Ljubljana, Dunajska cesta št. 1a, II. nadstropje.

MALI OGLASI
Vsaka beseda 50 para. debelo tiskano
Din 1.—.

Proda se ceno
»Mayerjev Lexikon« 5
zda in »Weltall und
Menschheit«. Naslov po-
ve uprava lista.

**Dobro znana
tvrđka**
kupa vsako množino bu-
kovega oglja in suhih bu-
kovi drv. Ponudbe: es-
sella postale 341, Trieste

PREMOG - CERIN
Grafova 1/II. - Telef. 58

Instrukcije
išče visokošolce. Ponud-
be prosi na upravo lista
pod »Dober uspeh«.

Gospodinja
išče mesta pri boljšem
gospodu event. vdovu
dvema ali trem otrok
Vajena je vseh hišnih de-
kakor tudi šivanja. Po-
nudbe prosi na uprav-
lista pod »Dobra gospo-
dinja«.

Stanovanje
obstoječe iz treh sob.
poselske sobe, kuhinje,
kopalnice in drugih pri-
tiklin, se odda s 1. febru-
arjem 1927 v najem. —
Vprašati je pri ravnateljs-
tvu. Vzemne posojilni-
ce, palača na Miklošičevi
cesti.

TRIKO-PERILLO
za moške, žene in otroke,
volna v vseh vrstah, r. kavice,
avgov. ce., dekolence, nahrbi-
niki za 50 s. in 100 s. dežniki, klobi,
šifoni, žepni, belci, palice, silce, noži, škari-
potrebščine za šivilje, kro-
jače, čevljarje, in orodje

edino le pri tvorki

JOSIP PETELINC
LIUBLJANA
blizu Prešernovega spomenika.
Najnikle cenel Na veliko in malo!

Čreva
vsakovrstna po najugodnejši ceni kakor vsako
leto vedno v zalogi Kupim tudi

surovi in stopljeni loj
in ga plačam po najvišji dnevni ceni.

Ios. Beroman, Ljubljana. P. uljanska c 85

Gospodična,
katera je celi dan odsotna,
išče malo, preprosto so-
bico, najraje v sredini mei-
sta. Ponudbe prosi na
upravo lista pod »Soba«.

Oglušite v
»Narodnem
Dnevniku«.

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM
Račun pošne hranilnice št. 14.257
reg. zadr. z neom. zav.
v Ljubljani, Tavčarjeva (šodna) ulica štev. 1, prtljiče

Daje:
Posojila na knjizbo, proti poročilu ter zastavi
premičnin in vrednostnih papirjev ter dovoljuje
kredite v tekočem računu pod najugodnejšimi
pogoji.

Obrestuje
vloge na 6% brez od-
knjižice povedi
čistih

Vrče stalne vloge in vloge v tek. računu po dogovoru.

Preskrbuje:
Kavčje, inkase, srečke in vrednostne papirje ter
čeke in nakaznice (nakazila) na druga mesta.

Uradne ure:
Vsak delavnik od 8. — 12.1/2, in od 3. — 4.1/2.

Pooblaščen prodajalec srečk državne razredne loterije.

TISKARNA MERKUR
TRGOVSKO-INDUSTRIJSKA D. D.
LJUBLJANA, Simon Gregorčičeva ulica 13.

Na priporočila in
vseh trgovskih
obrtih, industrijskih
in uradnih tiskovih
lastna knjigovodstva
TELEFON št. 608

Tisk besedila, knj-
ga, brošura, cenika,
tabele, statuta, va-
bila, letake, lepake,
posetnice i. t. d.
TELEFON št. 608